Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

DRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Wij meenen in de vorige artikelen een, zij het zeer onvolledig, overzicht te hebben gegeven van terrein en gebouwen der Indische Tentoonstelling.

Alvorens over te gaan tot het beschrijven van de zaken, die op de expositie aanwezig zullen zijn, een enkel woord over de propaganda.

Op het oogenblik worden eenige duizenden affichplaten verzonden naar alle deelen van ons land, West-Duitschland en de voornaamste plaatsen in België. Deze plaat is bedoeld als vóórplaat, en zal in het najaar vervangen worden door de definitieve en fraaie reclameplaat.

Behalve deze reclame heeft het Bestuur gemeend goed te doen, een groot aantal prentbriefkaarten gratis op aanvraag beschikbaar te stellen, welke kaarten een verkleinde afbeelding geven van de reclameplaat, doch nog voldoende ruimte bieden voor persoonlijke mededeelingen. *Gebruikt deze briefkaarten voor mededeelingen aan kennissen en vrienden,* gij helpt ons daardoor bij het alom bekendheid geven aan onze tentoonstellingsplannen.

Tegelijkertijd worden dezer dagen eenige duizenden brochures verspreid, waarin, behalve eene beknopte beschrijving van de reedsverrichte werkzaamheden, een gezicht op het kasteel Zypendaal en eenige andere afbeeldingen zijn opgenomen.

Om ons behulpzaam te zijn bij de verspreiding van een en ander trachten wij in alle plaatsen in Nederland correspondentschappen te vestigen, welke dames en heeren voor de opening der tentoonstelling eene uitnoodiging zullen ontvangen.

(Wordt vervolgd).

Leden van Oost en West!

Geeft u op als correspondent!

Vraagt reeds nu de tentoonstellingsbriefkaarten aan; zij worden u franco toegezonden tot het door u verlangde aantal!

Steunt daardoor onze propaganda!

Het bureau der Tentoonstelling is gevestigd: Velperplein 52, Arnhem.

Amerikaansche ondernemingsgeest, Hollandsche durf, bekwaamheid en degelijkheid.

—o—

Wij leven tegenwoordig snel. Grootsche daden en gewichtige gebeurtenissen volgen elkaar op in verrassende wisseling. Wij hebben ons nauwlijks rekenschap kunnen geven van de indrukken, door een treffend feit op ons teweeggebracht, of een nieuw feit van geen geringere of soms nog grootere beteekenis boeit alweer onze aandacht. En menigeen begint al aardig te leeren, zich over niets meer te verbazen.

De ernstige beschouwer van het moderne wereldgebeuren zal echter niet nalaten zich te verdiepen in de gevolgen, welke zulke uiterlijk pakkende en innerlijk zoo beteekenisvolle levensuitingen voor de naaste toekomst doen verwachten.

Ja, wij leven snel. Maar ook vliegen wij snel. In slechts vijf en een halve week zijn de heer Van Lear Black en de bemanning van zijn vliegtuig, de heeren Geysendorffer, Scholte en Weber, van Schiphol naar Batavia en terug gevlogen. Dertien vliegdagen heen en veertien terug zijn voor dit bezoek aan onzen „Oost” noodig geweest.[1]) Een afstand gelijk aan drievierden van den aardomtrek werd door de lucht afgelegd, langs eene den bestuurders grootendeels onbekende route en ten deele onder de moeilijkste omstandigheden: overstelpende hitte, noch dichte zandstormen, noch heftige tropische regens bleven den reizigers gespaard. Een prachtig succes, zonder ophef behaald, met een gewoon vliegtuig en gewone bemanning, na zeer kortstondige voorbereiding, alsof het een gewone dienstvlucht gold.

Onze dank en onze bewondering voor deze schitterende daad gelden in de eerste plaats den energieken Amerikaan, die met echt sportieven geest en breede zakenopvatting deze onderneming heeft bedacht, gefinancierd en met inzet van eigen persoon tot een glansrijk einde gebracht. In allen eenvoud en bescheidenheid, rustig en nuchter, bezwaren, gevaren of ongemakken niet tellende, heeft hij door zijn tropenvlucht een machtigen stoot gegeven tot het vooruitbrengen van het wereld-luchtverkeer en aan de totstandkoming van de luchtverbinding Nederland-Ned.-Indië. De heer Van Laer Black is een baanbreker geworden, wiens belangstelling voor- en daadwerkelijke medewerking aan de ontwikkeling der luchtvaart van historische beteekenis zal blijven.

In de tweede plaats gaat onze hulde naar de Koninklijke Luchtvaart-Maatschappij voor Nederland en Koloniën, welke door de practische voor-

[1]) Van de 3 dagen oponthoud op de heenreis en 4 op de terugreis was er slechts 1 toe te schrijven aan een technische storing; 3 waren het gevolg van exceptioneele weersgesteldheid. Te Batavia werd 5 dagen vertoefd.

bereiding en uitvoering van dezen vliegtocht opnieuw een welsprekend blijk heeft gegeven van hare degelijke organisatie, hare zaakkundige en voortvarende leiding, haar voortreffelijk personeel en materieel. Het is verblijdend, dat een ondernemend Amerikaansch zakenman en een krachtig Nederlandsch luchtvaartbedrijf elkander in deze vruchtbare samenwerking hebben gevonden en het doet ons vaderlandsch hart goed, dat een buitenlander onze nationale luchtverkeersonderneming voor deze opdracht boven alle andere heeft verkozen.

Ten slotte een woord van warmen lof en hooge waardeering voor de bemanning van het vliegtuig, die haar moeilijke en zware taak zoo uitmuntend heeft volbracht. Zonder aarzelen hebben deze drie mannen die taak, waar zij veelszins vreemd tegenover stonden, aanvaard; met rustigen moed en bewust zelfvertrouwen hebben zij haar ten uitvoer gelegd, een moed, die hen in ernstige oogenblikken onmisbaar zou blijken, een zelfvertrouwen, dat nimmer is beschaamd geworden. De K. L. M. kan trotsch zijn op zulke medewerkers, het Nederlandsche Volk is trotsch op zulke zonen.

Met den heer Van Lear Black heeft het wereldtoerisme door de lucht zijn intrede gedaan en de K. L. M. heeft dit met één slag binnen de grenzen der practische uitvoerbaarheid gebracht. Voor de toekomst openen zich hiermede veelbelovende vooruitzichten. Het is te verwachten, dat weldra ook andere groot-toeristen — laat ons hopen: ook Nederlanders — zich aangetrokken zullen gevoelen door de groote bekoring van het luchtreizen en van het, binnen redelijke tijdgrenzen bezoeken van verafgelegen landen. Dan zal de zakenman spoedig volgen, voor wien de tijdwinst, te verkrijgen door het afleggen van groote afstanden door de lucht, uit een business-oogpunt in den wedloop der concurrentie waardevol zal blijken te zijn. De luchtverkeersondernemingen zullen zoodoende in toeristen- en zakenreizen een nieuwen tak van bedrijf kunnen vinden.

Voor de luchtverbinding Nederland—Ned.-Indië opent zich hiermede een perspectief, hoopvoller dan ooit. De K.L.M. heeft getoond, alle waarborgen te kunnen bieden om deze verbinding op deugdelijke en betrouwbare wijze tot stand te brengen.

Het vooruitzicht hierop is voor mij het meest verblijdende in deze geheele zaak. Een sterk versneld en bekort vervoer van post en van personen zal voor de beide hoofdgebieden van het Nederlandsche Rijk van de grootste politieke, economische en maatschappelijke beteekenis zijn. Er wordt heden aan alle kanten getornd aan den band tusschen Nederland en Ned.-Indië; er zijn stroomingen, welke op spoedige en volledige scheiding zijn gericht. Wat een verre toekomst in dit opzicht brengen kan, blijve in 't midden. Zeker is het, dat tot in afzienbaren tijd zulk een scheiding voor de volken van Nederlandsch-Indië eene even noodlottige ramp zou zijn als voor het Nederlandsche.

Om dit onheil te verhoeden, is — naast een krachtig, verlicht en vooruitstrevend bestuur — de innige gemeenschap en gemakkelijke uitwisseling van personen, goederen en gedachten tusschen Oost en West een der machtigste hulpmiddelen. Daarom is het spoedig tot stand komen van de bedoelde luchtverbinding voor Groot-Nederland een nationaal belang van de eerste orde.

C. J. SNIJDERS,
Voorzitter van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië.

De Vliegtocht.

Elke nadere aanduiding overbodig. Wie in deze dagen over „vliegen" spreekt, heeft geen aandachtig oor, tenzij over den vliegtocht van Van Lear Black.

Zaterdag 23 Juli 1927 was de historische dag.

Om ± 5 uur — ook deze koningen van de lucht zijn punctueel — daalde het toestel in glijvlucht neer op het malsch-groene tapijt van Schiphol, vlak vóór het podium waar passagier en bemanning van den „Fokker" een waardige ontvangst wachtte.

De geestdrift van de menigte op en buiten het podium — allen toch met beide beenen op den grond — steeg hoog, zoo hoog dat den reizigers, nog in de lucht zijnde de hoera-salvo's als een luidruchtige maar welkome begroeting, de ooren moeten hebben doen tuiten. Daar stond het vliegtuig nu, op de plaats welke de vaste hand van een Geysendorffer gekozen had. Enkele oogenbli[k]... daarna en de kranige bemanning, Van Lear Bl... Geysendorffer, Scholte, Weber en Bayline b... den wederdom Holland's grond. En treffend ... het contrast tusschen deze helden, rustig en bl... de tot vervoering gebrachte toeschouwers die ... moesten uiten — als de wijn die ter sponne ... barst. Een moment om niet te vergeten, om te ... den vertolkt in een hooggestemde ode.

De ontvangst zelve moest met het oog op den ... schikbaren tijd beperkt worden. Slechts enk... autoriteiten konden het woord voeren, de ove... sprekers, een kleine dertig, moesten zich bep... tot een handdruk al dan niet gepaard met het ... handigen van een geschenk. Een „handicap" ... de heele linie, het kon niet anders.

Ziehier, in een „nutshell" — zij het wat ge... sten — een relaas van het voornaamste mom... de ontvangst. In verband met de beschik... plaatsruimte is beperking geboden; trouwens ... bijzonderheden zijn thans uit de bladen alg... bekend. Zoo wordt dan volstaan met de med... ling dat de Voorzitter onzer Vereeniging, de ... R. Zuyderhoff nog in de gelegenheid geweest is ... de overhandiging der herinneringsmedailles ... „Oost en West" enkele woorden te kunnen ... ken. Van diens beide redevoeringen, die bij de ... vangst en die bij den maaltijd (deze laatste ... hij in extenso kunnen uitspreken), wordt voor ... leden de inhoud hieronder afgedrukt.

Rede bij de ontvangst.

Mijne Heeren,

Als Voorzitter van de Vereeniging Oost en ... valt mij de onderscheiding te beurt U hier te ... gen toespreken.

Sta mij toe dat ik het eerst het woord rich... den Heer Van Lear Black en dat ik zulks d... het Engelsch.

Mr. Van Lear Black.

The president of the „Oost en West" Asso[ciation] ... the principle aim of which consists in stren[gthening] ... the existing bonds between the Netherlan[ds] ... her East and West Indies, the president ... Association wants to give you a most cordi[al] ... come on Dutch soil and at the same time ... to congratulate you on the success of the ... ful pioneering-work that you have brought ...

I am sure Mr. Van Lear Black that you ... care for long speeches. So I will confine m... few words which I put into rhyme.

Flying from the Netherlands to her Eas[t]
And from the East to Holland back
You proved that the twain shall meet
And wrong is Kipling, right Lear Black.

And now let me offer you this medal in co... moration of your brilliant exploit.

Heeren Geysendorffer, Scholte en Weber,

Ook tot U slechts een paar woorden.

De vereeniging Oost en West beoogt de b... welke tusschen Nederland en de Indiën reeds ... dan 3 eeuwen bestaan, hechter en innig... maken.

Het is in hoedanigheid van Voorzitter van ... vereeniging dat ik U van harte welkom h... Nederlandschen bodem.

Wat Gij met zoo groot welslagen onder... hebt, verzekert U een eereplaats in de g... boeken der Nederlandsche luchtvaart.

Wij zijn trotsch op U — Pioniers van he... we verkeer, dat afstanden verslindt en de ... nader tot elkaar brengt.

Namens al onze leden, eenige duizenden ... Nederland en Indië verspreid, betuig ik U ... en dank.

Wilt de Oost-en-West-penning, die ik U ... uitreik, aanvaarden als een blijvende herin... aan den welvolbrachten tocht en tevens a... blijk onzer bewondering voor Uw grootsch e... nig werk.

Mr. Bayline.

I address me also to you and offer you th... dal in commemoration of your voyage throu[gh the] ... air from Holland to Java and back.

Tafelrede.

De vereeniging Oost en West, wier doel ... de banden, welke tusschen Nederland en de I... sedert meer dan 3 eeuwen bestaan, hechter e... niger te maken, genoot het groote voorrecht ... hedenmiddag hulde aan passagier en beman...

de H.N.A.D.P. te mogen brengen. Zij is daarvoor de K.L.M. en het Comité Vliegtocht Nederland-Indië zeer erkentelijk, alsmede voor de eer bewezen door de uitnoodiging tot het bijwonen van dezen feestmaaltijd.

moge mij vergund zijn op dezen gedenkwaardigen dag, waarop de eerste passagiersvlucht heen en terug Indië voleindigd werd een geschiedkundig feit in herinnering te brengen.

Het was in de eerste helft van Augustus van het jaar 1597 dat 3 van de 4 schepen door de Compagnie van Verre, met zedelijken steun van Prins Maurits uitgerust voor Indië, na een reis van bijna twee en een half jaar van daar te Texel terugkwamen. Ofschoon door allerlei oorzaken de uitslag van deze eersten tocht niet schitterend was, werd toch de overgebleven bemanning — vele schepelingen waren gedurende de reis overleden — met teekenen van vreugde te Amsterdam ontvangen: immers de weg over zee naar het Oosten was voor de Nederlanders gebaand.

Sedert zijn meer dan 3 eeuwen, op enkele dagen na precies 330 jaren, verloopen.

Het is heden wederom een blijde intocht in Amsterdam. Het tooneel vertoont groote overeenstemming met dat van ruim 3 eeuwen geleden.

Slechts stellen de coulissen lucht in plaats van water voor en komt daaruit een vliegtuig instede van een vaartuig te voorschijn.

De rollen van de Compagnie van Verre en Prins Maurits worden vervuld door de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij in vereeniging met het Comité Vliegtocht Nederland-Indië. Wederom geeft het publiek teekenen van vreugd. Wederom is een hooge mijlpaal geplaatst; wederom opent de toekomst daarvan een nieuw vergezicht.

Naast vele punten van overeenstemming zijn er natuurlijk ook van verschil.

Slechts op één wil ik de aandacht vestigen.

Terwijl in 1597 slechts de *overgebleven* bemanning gehuldigd kon worden, zijn wij heden zoo gelukkig allen die op 15 Juni j.l. den tocht door de lucht naar Indië aanvaardden, behouden in ons midden teruggekeerd te zien.

Leve de K.L.M.
Leve het Comité Vliegtocht Nederland-Indië.
Leve de H.N.A.D.P. en haar gezelschap.

Fokker behaalt zijn grootsten triumf, de beslissende medewerking van een unicaal viertal daaraan

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

—o—

Indachtig aan ons oud-Hollandsche van niet eenen nacht ijs te mogen loopen, en ook aan het laconische woord van den dag niet te mogen prijzen vóór den avond, breng ik in herinnering wat ik in het „Koloniaal Weekblad" van 7 Juli in de bijdrage „Fokker's jongste triumfen over werelddeelen en wereldzeeën en andere successen" over den vlucht naar Batavia voorkwam:

„de behouden aankomst van de eerste passagiersvlucht met 5 personen op 30 Juni te Batavia, in 15 dagen, maar netto in slechts 86 vlieguren. Daaromtrent wordt hier verder gezwegen, want daarover is reeds en zal spoedig nog meer algemeen bekend worden gemaakt; daarbij komt, dat het thans voor eene bespreking nog te vroeg zoude zijn en men beter doet, om daarmede te wachten tot de, naar vurig gehoopt, behouden aankomst te Amsterdam op eind Juli . . . ."

Welnu, die hoop en die verwachting zijn niet ten volledig vervuld, maar het vermaarde vliegtuig is nog geruimen tijd, nl. éene week vóór het einde dezer maand aangekomen, en hadde de onoverkomelijke overmacht van de elementen zand en storm en lucht in noodlottige twee-eenigheid het toestel in Basrah 4 dagen vastgehouden, dan ware het vliegtuig nog voor den twintigsten teruggekomen en de grootsche en onvergetelijke namiddag op den 16den of op zijn laatst den 20sten gevallen.

Maar, achteraf bekeken, is het toch beter, dat het zoo geloopen is: want de 3 à 4 dagen vertraging zijn een zoo duidelijk en overtuigend bewijs, dat Geysendorffer niet alleen is een vastberaden, bekwaam en kloekmoedig piloot, maar ook een zeer beredeneerd, beleidvol en voorzichtig vliegtuigbestuurder. Met gelukkige afkeerigheid van gevaarlijke risicoverhooging en van zucht naar vermetel trotseeren van de rampspoedige en onheilzwangere elementen, heeft hij zich geheel wars getoond van het bebehalen van succes-op-het-nippertje, of van het kruipen door het oog van eene naald. En het bezit van die koelhoofdige bezonnenheid is almede een hoofdvereischte voor een vliegtuigbestuurder, en ik herhaal hier gaarne de woorden die de wethouder ter Haar op den feestmaaltijd van den 23sten ter eere van den Batavia-tocht te Amsterdam zeide: „Geysendorffer is in onze achtig gestegen juist en ondanks den schijn van te zijn een draler; inderdaad heeft hij echter getoond door het gelukkige bezit van groote voorzichtigheid en onverstoorbaar gevoel en besef van de geweldige verantwoordelijkheid, die hij steeds en in alle omstandigheden, dus ook op den vasten grond zijnde, heeft te dragen, de man te zijn, die van het echte en degelijke pilotenhout is gesneden."

Op den dagenlang gewoed hebbenden zandstorm; die zich niet stoorde aan het ongeduld, het gedribbel en stampvoeten van vooral het Nederlandsche Europa, is dus ook toepasselijk het woord van Goethe, dat hij is geweest:

Ein Teil von jener kraft,
die stets das Böse will
und nur das Gute schafft.

Verdere woorden over dezen historischen mijlpaals- en keerpuntstocht worden overbodig geacht; in verband met wat de dagbladen er over hebben gegeven, de weekbladen, tijdschriften en de trilbeelden er nog van zullen geven, zou het zijn water voor de zee dragen. Wat echter betreft de *beteekenis* van dezen tocht voor de toekomst, moge ik o.a. verwijzen naar wat ik er over als mijne meening heb te kennen gegeven in het „Koloniaal Weekblad" van 7 en 28 Juli.

Welkom aan de Indië-vliegers, [1]

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

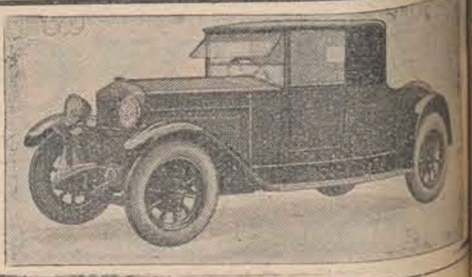
—o—

Hooggeachte Heeren O.-I. vliegers.

Het is voor mij een gelukkig voorrecht en groote verheugenis, om U uit naam van de Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in N.-I. met een luid welkom in het Vaderland te mogen begroeten; voorts om hare hartelijke gelukwenschen te mogen overbrengen met de welbehouden aankomst na een voorbeeldelooze, dus eene unicale wereldreis; eene reis, die bovendien tot dusverre als passagiersvlucht volstrekt op zichzelf staat en in meer dan één opzicht zeer eigenaardig is. Zij zal tot in eene verre toekomst niet alleen in de evolutie der luchtvaart van Nederland, maar zelfs ook voor die der geheele wereld nl. opgevat „als gezamenlijk streven van alle luchtvarende volken", een verlichtenden en hoog uitstekenden mijlpaal vormen: zij zal zijn gelijk een vuurtoren, dien men bij benadering reeds van de verte ziet, maar die vooral ook nog lang zichtbaar blijft, nadat hij is voorbijgevaren. Deze vlucht is namelijk boven de niet hoog genoeg te waardeeren praestatie op zichzelf, eene veelinhoudende zaak met groote beteekenis voor de toekomst. Aan haar kan thans reeds geschat, ja vrijwel gemeten worden de aard en omvang van de, en reeds in de allernaaste toekomst te verwachten nog grootere praestaties. Nu is het eenerzijds ook wel noodzakelijk, dat deze grooter worden, maar anderzijds blijkt de evolutie van de eerstkomende 5, ja 3 jaren, zeer veel belovend toe; en aan deze evolutie van het burgerlijke luchtverkeer is een stevig en waardevol houvast gegeven door uw wonderbaarlijke vlucht; zij is eene goed veerende springplank voor verdere sprongen.

Het voortreffelijke resultaat is bereikt door een uiterst gelukkig samentreffen van, om zoo te zeggen uitnemende, levende en doode weermiddelen in zeer verblijdenden samengang met zeker onmisbaar element, dat in rollend ronde afwerking uit een bekend edel metaal pleegt te worden vervaardigd en dat als een gift uit den hemel, ongedacht en onverwacht voor dezen tocht de hechte grondslag is gebleken.

[1]) Tekst van eene toespraak, welke de heer Schmülling tot de O.-I.-vliegers had willen richten, doch die — nevens zoovele andere — onuitgesproken moest blijven. — Red. K. W.

Daarop bouwen zich de andere hoofdfactoren voor het welslagen in goede aansluiting tot aan den nok toe op. Het is niet aan mij en ook hier niet de plaats, daarop in bijzonderheden in te gaan, en ook niet, om te zeggen, hoeveel lof aan elken medewerker aan deze grootsche uitkomst afzonderlijk toekomt.

Wel moge ik echter hier, en nadrukkelijk ook nog van een ander gezichtspunt bekeken, op iets anders wijzen. Dat is, dat deze tocht wordt geacht van zeer gunstigen en bespoedigenden invloed te zullen zijn vooreerst op de totstandkoming der onvermijdelijke en niet meer uit te stellen Transsoendalijn Singapore-Java-Timor-Port Darwin in Australië, dus van het schakelstuk in de wereldlijn Londen-Melbourne, die zoo niet in '28, dan toch in '29 zal worden geopend; en ten andere op de schepping van de niet minder noodzakelijke interinsulaire luchtdiensten en deze zijn o.a. en niet het minst, ook van gunstige beteekenis voor de practische uitoefening van het Overheidsgezag en van het zooveel omvattende Landsbestuur; dus voor de verrichting van tal van Overheidsdaden, waarvoor snelheid en tijdbesparing zeer voorname vereischten zijn. Het Centrale Gezag nu is door talrijke Landsdienaren in uiteenloopende takken van dienst naar beneden vertegenwoordigd. Maar bij uitstek, het meest volledig en alomtegenwoordig geldt dit voor de functionnarissen van het B. B. in alle geledingen en graden en van verschillend ras en huidkleur. De bestuursvoering zal voortaan intensiever en effectiever kunnen geschieden, al naarmate het net van interinsulaire luchtlijnen zich zal uitbreiden; en zeer terecht is ook daarop door het Comité Vliegtocht gewezen in hare niet en nergens openlijk weersprokene Memorie van Dec. '25. Het, althans in den vorm, monarchale Britsche Empire, de republikeinsche Ver. Staten, de communistische Sovjet-Unie gevoelden en gevoelen nog steeds de dringende behoefte aan gebieden of gebiedsverkleining door veel snellere afstandenoverwinning. En ditzelfde geldt ook voor de uitgestrekte Soedaeilanden, die tot aan Centraal Nieuw-Guinea toe, wel als een klein werelddeel kunnen worden aangemerkt.

En het is dan ook daarom, dat Uwe vlucht door de leden der Vereeniging van Ambtenaren van het B.B., vooral door de actief dienende en jongeren onder hen, met de grootste belangstelling is gevolgd en hoogelijk wordt gewaardeerd. Voor hen weegt dit gedeelte van hare beteekenis voor de toekomst bijzonder zwaar en daarom is hunne waardeering tweeledig: nl. naast de algemeene, die op dezen gedenkwaardigen namiddag de harten van ons allen sterker doet kloppen, meer in het bijzonder de gedachten aan de gevolgen, welke deze historische vlucht zal hebben voor hunnen arbeid en taakvervulling; deze vormen, in grooten samenhang, in groot verband gezien en begrepen, een zeer voornaam deel van het Nederl.-Ind. Staatsbestuur en het Overheidswerk in tropisch Nederland.

Moge de Koninklijke Luchtvaart Mij., het Comité Vliegtocht Nederland-Indië en de Fokkerfabrieken dit getuigenis en deze uitspraak willen aanvaarden als teeken van blijmoedige en eerbiedige hulde en erkentelijkheid voor het tot dusverre door hen en hunne helpers tot stand gebrachte en vooral voor uwe toekomstige werkzaamheden.

Moge ook daarover voortaan een even goed gesternte aan den tropenhemel lichten en glanzen, als tot dusverre in weerwil van drassigheid en mist, vocht, regen en een overmaat van zonnelooze dagen boven de lage landen van en om Schiphol het geval is geweest gedurende 7 jaren.

Moge het aan den Evenaar evenals in Nederland omhoog gaan „excelsior ad astra".

De Indische militairen in Nederland.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" mocht van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, het navolgend schrijven ontvangen:

Het thans naar Nederlandsch-Indië teruggekeerde detachement Nederlandsch-Indische militairen, dat naar Nederland werd afgevaardigd ter bijwoning van de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen den oud-Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz, heeft hier te lande allerwege in zoo groote mate bewijzen ontvangen van sympathie, dat het mij ondoenlijk is de zeer ve[...] die in eenigerlei vorm medegewerkt hebben om [...] detachement het verblijf hier te lande te veraan[...] namen, daarvoor persoonlijk mijn dank te betui[...]

Het zij mij daarom vergund U langs dezen [...] de verzekering te geven van mijn diepgevo[...] erkentelijkheid voor Uw aandeel in de aan [...] detachement te beurt gevallen ontvangst, die op [...] sprekende wijze getuigd heeft van de hier te la[...] gevoelde warme waardeering voor het Ned[...] landsch-Indische Leger.

De Minister van Koloniën,
KONINGSBERGER.

's-Gravenhage, Juli 1927.

Suriname geen emigratiegebied voor Nederlanders in massa.

Vervolg en beschouwingen om de emigratie van Nederlanders in den meest gewenschten zin te bevorderen

door

F. H. UMBGROVE,

Gep. Kolonel der Artillerie.

—o—

Nadat ik mijn vorig artikel voor dit blad gesch[...] ven had, heb ik kennis genomen van 't artikel [...] den Heer W. R. Menkman, „Dokteren over de W[...] in de W.-I. Gids van Juni 1927 en het antw[...] daarop van den Heer Dr. Th. Lens „Emigratie [...] Suriname", in de W.-I. Gids van Juli—Aug. 1[...] welke artikelen over hetzelfde onderwerp hande[...]

De kennismaking dezer artikelen geven mij a[...] leiding nog een aanvulling aan mijn vorig arti[...] te geven.

Wanneer mocht blijken, dat onder de Ne[...] landsche arbeiders de lust en de energie bestaa[...] naar Suriname te emigreeren, om daar in het la[...] bouwbedrijf een bestaan vinden, dan is er [...] geen bezwaar tegen om daaraan van gouv[...] mentszijde te gemoet te komen door op zeer [...] schaal een proef te nemen op de wijze, zooals [...] mijn vorig artikel uiteenzette. Blijkt deze [...] gunstige resultaten op te leveren, dan zullen er [...] van zelf meer liefhebbers aanbieden en kan [...] op die wijze voortgaan; een dergelijke vermee[...] ring van Nederlandsche bevolking zou de kolo[...] zeker ten goede komen. Maar ik moet opko[...] tegen den eisch van Dr. Lens om geen cent en [...] Javaan meer voor de immigratie toe te staan, [...] vorens een behoorlijke proefneming met emigr[...] van Nederlandsche arbeiders heeft plaats ge[...] Moet de landbouw in Suriname, wanneer nieuw [...] derlandsch of buitenlandsch kapitaal zich in la[...] bouwondernemingen wil steken, hetgeen toch [...] lang gebeuren zal, dan daarin belemmerd wor[...] omdat de immigratie van Javaansche contr[...] arbeiders wordt stopgezet? Dit zou onverantw[...] delijk zijn. Ik geloof niet in die emigratie in m[...] van Nederlandsche arbeiders naar Suriname; [...] Nederlandsche arbeiders zijn daarvoor te veel [...] wend door werkloozenuitkeering enz. 't Moet al [...] erg worden, voordat ze zich voor emigratie naar [...] riname zullen laten vinden, en dan zullen het [...] slechts enkelen der meest flinke en energieke [...] beiders zijn. Welnu, met deze categoiee kan [...] gouvernement desnoods een proef op kleine sc[...] nemen, natuurlijk met gezinnen; daar is [...] tegen.

Dr. Lens zegt in de W.-I. Gids, dat hij rege[...] en volk heeft willen waarschuwen om niet d[...] immigratie van Javanen een nog onbewoond la[...] een prooi te maken van kapitalistische uitbui[...] en daarmee aan ons volk zijn emigratiegebied [...] berooven. In de eerste plaats moet ik protesteer[...] tegen de uitdrukking: „kapitalistische uitbuiting[...] Deze uitdrukking, zeer geliefd in socialistische [...] communistische kringen, is hier ten eenenmale [...] onpas. In de economie wordt 't kapitaal nog al[...] beschouwd als de nervus rerum, dat niet al[...] belegging zoekt, doch een onmisbaar vereischte [...] om een land tot ontwikkeling en welvaart te bre[...] gen. En zoo heeft Suriname voor zijn ontwikkeling [...] er in de eerste plaats behoefte aan, dat het kapitaal [...] er belangen zoekt. Voorts moet nog bewezen wor[...] den, dat Suriname voor de massa van het Neder[...] landsche volk een gewenscht emigratiegebied is. [...] Dit juist ontken ik. Wanneer het alleen gaat om [...] aan onze overbevolking een emigratiegebied te ge[...] ven, en men wenscht daarvoor onze koloniën te g[...]

...n, dan rijst bovendien nog de vraag of er op ...ogvlakten van Celebes, Sumatra en Nieuw ... geen terreinen te vinden zijn, welke even ..., zoo niet beter gelegenheid geven tot het uit... van landbouw en veeteelt door Europeanen, ...r het klimaat beter voor Europeesche land... geschikt is dan het vochtige tropische kli... Suriname, en in welke gebieden ook nog ...plaats voor bevolkinguitbreiding is. Ik ken ...e slechts door lectuur over het land, doch ...ik een aantal jaren in Ned. Oost-Indië door...t, doch ik blijf bij mijn meening, dat noch ...me, noch Ned. Oost-Indië landstreken zijn, ...en de Nederlandsche emigratie van land...ers zich zal richten.

...rige eeuwen gingen wij er zelf op uit om ...te emigratieterreinen te zoeken en volks...gen te stichten, zooals in Noord-Amerika. ...is dit niet meer mogelijk, maar wel is moge...t wij in landen, die behoefte hebben aan uit...g van blanke bevolking en een geschikt kli... daarvoor bezitten, trachten een emigratie... voor onze overbevolking te koopen. Dat kost ...maar de maatregelen, waarop Dr. Lens de ...tie op groote schaal naar Suriname zou wil...orderen, zullen ook veel geld kosten en met ... kans op rendement dan het koopen van ...igratiegebied in een land als Canada, waar ...nders welkome immigranten zijn. Het stich... volksplantingen in vorige eeuwen heeft ook ...kost.

...den duur zal onze regeering het vraagstuk ...rbevolking toch ernstig onder de oogen moe...n en wel voordat het te laat is, want pro...e werken als droogmaking der Zuiderzee en ...ning van woeste gronden geven, gezien de ...oename der bevolking hier te lande, slechts ...n gering aantal jaren opluchting. Nog altijd ...Ned. Oost-Indië een belangrijk aantal Neder...e intellectueelen in landbouwbedrijven, han... industrie, bankwezen, scheepvaart, enz. als ...nementsambtenaren, en in leger en vloot, ...niet alleen intellectueelen, doch ook lagere ...aren en geschoolde vakarbeiders, maar voor ...oolde arbeiders, voor gewone handwerklie... landarbeiders uit Nederland is er geen vraag. ...u denken, dat naarmate het onderwijs en de ...twikkeling in Ned.-Indië vooruitgaan, be... werkkrachten meer en meer uit de inheem...evolking kunnen verkregen worden en de ge...id voor Nederlanders om daar een bestaan ...n zal verminderen. In zekeren zin is dit ook ...al, maar daar staat tegenover, dat onze Ned.-...e bezittingen nog zoo bijzonder groote ge...id tot economische ontwikkeling bieden, ...derlandsch- en buitenlandsch kapitaal daar ...arbeidsvelden vinden, dat er nog talrijke ja...aag zal zijn naar werkkrachten van allerlei ...s bovengenoemd, zoowel uit Nederland als ...landsch-Indië. Een vereischte daarvoor echter ... onze Ned. Oost-Indische bezittingen onder ...landsch bestuur blijven. Mochten deze voor ...loren gaan, dan is er niet alleen geen vraag ...aar de bedoelde Nederlandsche werkkrach...ch dan zullen handel, nijverheid en scheep...ier te lande in snel tempo te gronde gaan en ... onherstelbare werkloosheid ontstaan en een ...ing, welke leiden zal tot revolutie, moord en ...g zonder kans op redres; onze onafhanke... zouden wij er zelfs bij inschieten, want geen ...heid, die belang heeft bij ordelijke toestan...n de monden van den Rijn, zou zoo'n toe...ulden en ons land zou eenvoudig bezet wor...

Ned.-Indië heeft belang bij het Nederland...stuur voor zijn ontwikkeling, want mocht ...tuur verdwijnen, dan zal dat gebied, hetwelk ...root deel heeft in de voortbrenging van pro... der wereldmarkt en waarbij zooveel kapi...n verschillende landen betrokken is, terstond ...beheer komen van een of meer machtige mo...den. Want de inheemsche bevolking in dat ...bezit in afzienbaren tijd noch de intellec... noch de technische, noch de financieele ...n in voldoende mate om den huidigen ont...ingsgang van dat gebied voort te zetten. Het ...der inheemsche bevolking dier gebieden is ...n met Nederland dien ontwikkelingsgang ...zetten. Kapitaal en veel kapitaal zal er dus ...moeten worden belegd in onze koloniale ...n, zoowel in het belang van het moeder...als van die gebieden zelf en dit geldt even...or Suriname. Wij kunnen die koloniën als emigratiegebied voor die categorieën der Nederlandsche bevolking, welke voor de ontwikkeling daar gevraagd worden, niet missen, want al blijven allen, die daar een werkkring vinden, er niet voor goed, een gedeelte doet dit wel.

En nu is het eigenaardige, dat onder de communisten, sociaal-democraten, vrijzinnig-democraten en ook onder veel katholieken in Nederland het standpunt gehuldigd wordt van eenzijdige ontwapening, van geen man en geen cent voor leger en vloot; en met alle mogelijke middelen wordt getracht onze weermacht, zoowel hier te lande als in de koloniën, machteloos te maken. In het parlement verhinderen zij daarom het onderhouden van een behoorlijke weermacht, die bij een conflict in staat is om in moederland en koloniën onze neutraliteit naar behooren te handhaven, waardoor het behoud onzer koloniën in gevaar wordt gebracht. Zij fulmineeren tegen het zoogenaamde uitbuitende kapitaal en prediken losscheuring van Ned.-Indië van het moederland. Zij werken daardoor rechtstreeks tegen de belangen der arbeidersklasse, welke zij heeten te beschermen. De arbeiders, wier ontwikkeling gewoonlijk niet zoo ver gaat om te begrijpen, wat het verlies der koloniën voor hen zou beteekenen, worden opgezweept en praten hun leiders na, doch deze laatste konden beter weten, want daaronder bevinden zich gestudeerde mannen, die echter uit louter prinzipienreiterei ten opzichte van algemeene ontwapening en kapitalisme slechts bewijzen van groote domheid geven.

Toch wordt in die kringen wel gevoeld, dat er iets moet gebeuren om den arbeider bij de snelle bevolkingstoename in Nederland op den duur werk te geven en daarbij wordt nu ook meer gedacht aan nieuwe emigratiegebieden, nu de emigratie naar de Ver. Staten van Noord-Amerika grootendeels stopgezet is.

Ik heb hierboven Canada genoemd. Voor de emigratie van Nederlandsche arbeiders, zoowel landarbeiders als andere, zou ik wenschen, dat er een maatschappij gesticht werd met belangrijke deelname in het kapitaal door den Staat en zoo mogelijk ook door gemeenten, terwijl de Staat daarvoor een leening uitgeeft. De Staat moet een dergelijke maatschappij niet zelf beheeren, want Staatsmonopolie is altijd veel kostbaarder dan particuliere; wel moet de Staat door een regeeringscommissaris medezeggenschap en toezicht uitoefenen op het beheer. Deze maatschappij koopt in overleg met de Canadeesche regeering een groot complex goed gelegen onontgonnen land. Daarop zou een Nederlandsche nederzetting gesticht moeten worden, waarbij de gronden onder bepaalde voorwaarden aan emigranten worden uitgegeven, op een wijze dat op den duur de uitgegeven gelden weder met rente terugvloeien. Er zouden dan een dorp en later meerdere dorpen ontstaan, waar niet alleen boeren, doch ook ambachtslieden en neringdoenden zich kunnen vestigen. Het bestuur in deze dorpen zou dan zoo mogelijk door Nederlanders, door de maatschappij aan te wijzen, onder de Canadeesche overheid en naar de Canadeesche wet gevoerd kunnen worden. Op deze wijze zou een echte Nederlandsche volksplanting gesticht kunnen worden, welke zich voortdurend zou uitbreiden, waar de menschen zich in hun eigen taal kunnen uitdrukken en volgens hun eigen cultuur kunnen ontwikkelen, zoodat zij zich gelukkig kunnen gevoelen. Een dergelijke poging om ons land van zijn overbevolking te ontlasten, welke in den laatsten tijd van meerdere zijde wordt aanbevolen, zou meer succes hebben dan emigratie op groote schaal naar Suriname of een ander tropisch gebied en zou bovendien op den duur de daarvoor gemaakte kosten ruimschoots weder doen terugvloeien.

Middelburg, 14 Juli 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 Juli.

De toespraak van H.M. de Koningin tot Oost- en West-Indië. Als blijvende herinnering aan het feit, dat de Koningin op 31 Mei en 7 Juni j.l. te Eindhoven door middel van Philips' korte golfzender voor de eerste maal haar onderdanen in Oost- en West-Indië heeft toegesproken, heeft het Hoofdbestuur van „Oost en West", namens de vereeniging aan H.M. een van een toepasselijk inschrift voorziene zilveren penning aangeboden, welke door H.M. welwillend is aanvaard.

Een comité van actie tot heil van land en volk. Zulk een organisatie lijkt in deze dagen werkelijk niet overbodig. In de mailbladen lezen wij dat een comité met dien vertrouwenwekkenden naam de vorige maand te Batavia is opgericht door een aantal Inlandsche intellectueelen, die in den geest van de regeering wenschen te werken. Op initiatief van de heeren Notoatmodjo, hoofdcommies op het departement B.B. en Soediro Kramat, particulier, heeft een groep, bestaande o.m. uit een aantal inlanders voorzitters van inlandsche vereenigingen en partijen, studenten der Rechtshoogeschool en Bestuurschool en een aantal journalisten zich tot dit doel vereenigd. *(N.R.Ct.).*

Door een typhoon overvallen. Batavia, 22 Juli (Aneta).[1]) Het stoomschip „Tjikandi" van de Java-China-Japanlijn, is op weg naar Yokohama door een typhoon overvallen. Het schip is te Hongkong binnengeloopen. De eerste officier Willemse is licht gewond. De schade wordt begroot op 50.000 dollar.

Resident Arends met pensioen. Batavia, 22 Juli (Aneta). De resident van Sumatra's Westkust, de heer P. C. Arends, heeft met ingang van September pensioen aangevraagd.

Majoor L. Lingen †. Hier te lande is bericht ontvangen, dat de heer L. Lingen, gep. majoor bij het N.-I. leger, te Weltevreden is overleden. Hij was 57 jaar oud.

De E. H. T. I. N. I. Op Zaterdag 25 Juni is, tegelijk met de Jaarbeurs, te Bandoeng geopend de eerste Hygiëne-tentoonstelling; de heer J. Hardeman, directeur van onderwijs, hield onder groote belangstelling de openingsrede (zie bijzonderheden in N. R. Ct. van 25 en 26 Juli, Avondbl. A).

Dr. H. G. Dumondt †. Te Voorburg is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer H. G. Dumont, gep. dirig. officier van gezondheid O.-I. leger.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau:

W. Van Lear Black, uitgever en eigenaar van de Baltimore Sun, te Baltimore (Maryland);

G. J. Geysendorffer en J. B. Scholte, vliegtuigbestuurders, en A. Weber, werkmeester, allen bij de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën.

Het Ned. Indon. Verbond te Frankfort. Het Ned. Ind. Verbond heeft de stad Frankfort een extra liefdadigheidsuitvoering van gamelan en Javaansche dansspelen aangeboden. De opbrengst zal strekken ten bate van de armen der stad. Het aanbod van het Verbond is met groote

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

sympathie van Duitsche zijde begroet en dank-baar aanvaard. De Duitsche pers uit zich steeds vleiender bewoordingen over de Javaansche kunstavonden.

Het communisme in Indië. Te Bandoeng, Tjimahi en andere plaatsen hebben vergaderingen plaats gehad, waarbij tal van Menadoneesche militairen betoogden tegen het communisme in verband met het onlangs aan het licht gekomen en bijtijds verijdelde complot. — Inmiddels weer een bericht van Aneta, d.d. Juli, waaruit blijkt dat ook op Sumatra steeds waakzaamheid geboden is. Dit bericht luidt: Te Medan zijn gearresteerd twee extremistische leiders, die bezig waren met eerste pogingen tot het stichten van een organisatie teneinde te komen tot een algemeen verzet aan de Oostkust van Sumatra.

Fossiele beenderen ontdekt. Madioen, 25 Juli (Aneta). Ir. D. J. F. van Es, tijdelijk waarnemend hoofd van de toekomstige irrigatieafdeeling Solorivier alhier, ontdekte in een grot bij het Ponorogosche fossiele beenderen. Bij der onderzoek werden twee menschengeraamten blootgelegd. Dr. P. Van Stein Callenfels, Inspecteur van den Oudheidkundigen Dienst, heeft, ten behoeve van dien Dienst, de leiding van den onderzoekingsarbeid op zich genomen. Hij stelt de ouderdom van deze praehistorische menschen op minstens 7000 jaar en vermoedt dat zij behoorden tot eenn volk, dat op Java woonde, voordat de huidige bewoners uit Oost-Azië daarheen kwamen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl[ijt]

Indonesische Weefsel-tentoonstelling.

II.

Deze zeldzame expositie is zeker wel waard, dat er hier nog eens op terug gekomen wordt; al is 't alleen om den lezers van *Het Kol. Weekblad*, die haar nog niet hebben bezichtigd, tot een bezoek te wekken. Zij, die er reeds geweest zijn en in bewondering zijn geraakt voor al het schoone, dat er te zien is, zullen vanzelf behoefte gevoelen hun bezoek te herhalen niet alleen, maar ook hun familie en vrienden overhalen er heen te gaan, want licht zal een bijzonder fraaie verzameling zal niet licht bijeengebracht worden.

Ook de Haagsche kunstcriticus van de *Nieuwe Rott. Courant* heeft er reeds twee uitvoerige, van veel bewondering getuigende artikelen aan gewijd. Uit zijne beschrijvingen en de indrukken, die hij weergeeft, zouden wij opmaken, dat hij Indonesië en de daar inheemsche kunstnijveren niet persoonlijk van nabij kent. Des te treffender lijken ons

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VI. Naar Pedir.

Doch aan alles komt een eind, zoo ook aan den Magelangschen feestroes.

Den 21sten Mei had de joyeuze uittocht uit het garnizoen van de voor Pedir bestemde troepen plaats. Eerst werden deze op het exercitieterrein tusschen de kampementen aan den Plaatselijk Militairen Commandant gepresenteerd. Hier sprak de kolonel, zelve versierd met de Militaire Willemsorde 3e klas en de Eeresabel, de vertrekkenden bezielend toe. Daarna werden kennissen en vrienden in de gelegenheid gesteld om afscheid te nemen, van welke gelegenheid de Magelangsche dames gebruik maakten om de militairen van hoog tot laag met bloemen te versieren. Ten slotte werd het signaal geblazen, waarop de troepen weer aantraden. Commando's weerklonken, de muziek viel in en de troep marcheerde af, een nieuw leven vol avontuur tegemoet. Vele gedachten gingen op dat oogenblik door de hoofden; de gehuwden, de verloofden en de zonen dachten aan hen, die zij achter lieten; de hoop op roem en onderscheiding was echter overheerschend.

Gemarcheerd werd naar Pring Soerat (Medono), alwaar zou worden overnacht om den volgenden dag den marsch voort te zetten over den steilen Pinggit naar Willem I, de tweede overnachtingsplaats. Van hier ging de tocht verder naar Semarang, waar wij werden ingescheept op de „R...

Overal stond de bevolking langs den weg geschaard, overal waren de kampongs versierd. Overal, waar een rust kon worden verwacht, lonkten speciaal voor deze gelegenheid daar geplaatste fleurig en kleurig opgemaakte warongs ons toe; overal beijverden de autoriteiten zich om den marsch tot een waren jubeltocht te maken, al waren het hier ook troepen, die hun lauweren nog moesten verdienen. De voor Midden-Java zoo karakteristieke eerewacht van pryajis op hun kittige, kleine paardjes, met hun bevlagde lansen en hun banieren, die voor iedere betrekking een bepaalde kleur hebben, reed voorop en werd aan de grenzen door een andere vervangen. In Setjang was de assistent-resident van Temanggoeng met zijne ambtenaren ter uitgeleide aanwezig, in Willem I boden de officieren van het garnizoen hun vertrekkende kameraden een diner bij moeder Tietke aan, waarna de gezelligheid in de Soos, toenmaals nog in de ...teng, werd voortgezet, alwaar men in vroolijke, wat luidruchtige feeststemming tot diep in den nacht bijeen bleef. De officiersdames, die in de ...ting woonden, zullen dien nacht wel minder goed hebben geslapen, tenzij zij aan dat lawaai gewend waren, want die soos had, wat pretmaken betreft, een zekere reputatie.

Te Semarang bracht de trein ons tot vlak tegenover de inschepingsplaats. Hier gaf de burgerij ons een plechtig en feestelijk uitgeleide. De resident

opmerkingen. Zoo lezen wij bij den aanvang zijn tweede-artikel:

„In de eerste zal overheerscht, eenigszins als tegenstelling tot de verfijnde weefkunst van Sumatra, verfijnd van materie zoowel als ornament en doordrongen van de uitheemsche voorbeelden (Siam, Cambodja), het karakter van de eilanden-weefkunst. De abstracte oernamentiek is hier in rijke verscheidenheid aanwezig. Ze spreekt van een voor Westerlingen moeilijk na te speuren verbeeldingsleven; de herkomst van eenige motieven wordt wel vermoed, maar wie zal met zekerheid nagaan welke indrukken van het leven en de natuur, welke vreugden en angsten van deze animisten tot het ontstaan van zich herhalende ornamenten hebben bijgedragen? Het lijkt of deze ornamentiek niet verzonnen, bedacht of in het bewustzijn van de wevers [1]) ontsproten is, onder scheppenden verbeeldingsdrang, doch of ze daarin aanwezig is, zooals het ornaat op vleugels van vlinders of huiden van dieren, wettig ontstaan, doelmatig tevens, al geven de biologische wetten niet altijd bevredigende opheldering. Inderdaad, de schoone wonderlijke natuurlijkheid en de kracht van het natuurornaat (vooral niet te verwarren met gestyleerde natuur-motieven!) schijnen hier aanwezig."

Het komt ons voor, dat schrijver met deze opvatting het scheppingstalent der Indonesische wevers onderschat. Ofschoon wij zijn opvatting deelen, dat de Indische siermotieven niet te vergelijken zijn met die, verkregen door het westersche „leeren", meenen wij toch, dat wel degelijk „in het bewustzijn der Indonesische weefster „onder scheppende verbeeldingsdrang die schoone ornamentiek ontsproten is", zoodat de ontwerpster in den vollen zin van het woord *kunstenares* genoemd mag worden. Het spreekt echter wel van zelf, dat, evenals bij ons, Westerlingen, ook daar niet velen dien naam verdienen, in tegenstelling met de door leeken vaak geuite meening: dat *alle* Oostersche batiksters en weefsters kunstenaressen zouden zijn. Het is een bekend feit, dat o.a. op de Kleine Soenda-eilanden de ikat-patronen al bindende ontworpen werden uitsluitend door enkele vrouwen van vorstelijken bloede en dat 't aan anderen, zelfs op doodstraf verboden was, die na te maken. Het verder afwerken van het ontworpen kunstwerk wordt dan aan ondergeschikten opgedragen.

Over het monumentale *Flores-weefsel*, dat in het midden van den achterwand der eerste zaal hangt, schrijft hij in bovengenoemd blad:

„Een dicht geordende, door randen omgeven, bloemachtige ornamentiek, treffend vooral door de donkere kleuren van den geopenbaard, maar niettemin betoomden rijkdom is eigen aan een groot doek, die de weefkunst van Flores op zijn best vertegenwoordigt (verz. Visser). Zonder goud of zilverdraad te gebruiken is hier toch een stralende kracht aanwezig. Zoo'n weefsel beheerscht, niet alleen door oppervlak, den geheelen wand."

Van de *Borneo-doeken*, waarover belangstellenden vele bijzonderheden kunnen vinden o.a. in het Standaardwerk over Borneo van *Prof. Nieuwenhuis*, zegt dezelfde schrijver:

„Deze hebben een veel beslotener karakter. De randen zijn eenvoudige afsluitingen van min of meer geometrisch verdeelde vlakken. Van zuivere geometrie is evenwel geen sprake. Er komen op arceeringen gelijkende effecten voor in de banden, die de ornamentatie aangeven. Ruiten en zeshoeken zijn te herkennen, dikwijls dicht ineengedrongen, zoodat een stroomende illusie wordt gewekt of een traliewerk van tropische dichtheid aanwezig lijkt. De rustige abstracte werking maakt deze doeken tot de aantrekkelijkste van de tentoonstelling. De kleur is als regel niet opvallend: bruinrood en zwart, [2]) hoofdzaak is hier wel het ornament. In een enkel doek trof als uitzondering een ornament, dat aan een dier- of menschfiguur herinneren kon. Twee prachtige doeken van Midden-Celebes sluiten zeer wel aan bij de krachtige strakheid van die van Borneo. De kleuren spreken heviger; de verdeeling is klaar en overzichtelijk, het rhythme van blokjesmotieven een eenvoudig als sterk van werking; geen verdichtingen hier, maar zin voor grootheid en helderheid."

Over de *Soemba-weefsels* merkt hij op:

„Deze treffen door een zeer afzonderlijk karakter. Bij doeken van Roti en Timor zijn wel verwantschappen te ontdekken; bij de doeken uit Flores gaat de herinnering soms, maar beperkt, naar uitheemsche voorbeelden. De Soemba-weefsels echter wijken al direct af door de stapeling van horizontale banden van verschillende verhouding (dus geen door randen omsloten middenvelden), hoewel ook hier weder uitzonderingen zijn, die een oppervlakkige localiseering aldra doen stranden. Hier hangt b.v. een boven- en beneden afgesloten weefsel, zoowel van kleur als van ornament afwijkend van de overigen, terwijl het toch op Soemba geweven is.

„Kenmerkend is als regel een duidelijke styleering van dier-omtrekken (o.a. herten), niet als een imitatie, maar als geheel tot vlak-ornaat verwerkte,

[1]) Voor zoover ons bekend, wordt over den geheelen Archipel de weefkunst bijna uitsluitend door vrouwen beoefend. Ook Java o.a. in de buurt van Pekalongan worden door mannen „stagèns" (eenvoudige gordels) geweven, zoo ook op Celebes de door J. A. Loebèr Jr. als „mannenweefsels" beschreven banden. — Red.

[2]) Door een ambtenaar B.B. werd onlangs uit dezelfde streek een zeldzaam pracht-doek meegebracht in uitsluitend goud-bruine tinten. — Red.

de vertrekkenden toe, waarbij hij in het bijzonder wees op het groote belang van de invoering van het nieuwe geweer. Zooals de krijgsgeschiedenis sedert dien heeft bewezen, gaf Z.H.E.G. hiermede blijk van een juist inzicht, want dank zij die bewapening had ons leger aanmerkelijk aan kracht gewonnen. Met de Beaumontbewapening, hoe goed dit geweer ook in zijn soort (als enkellader) was, zou nimmer het wonderbaarlijke succes kunnen zijn verkregen, dat in een tiental jaren ons leger in alle deelen van den Archipel het verzet wist te breken en ons gezag daadwerkelijk wist te vestigen, waarbij kleine afdeelingen wekenlang de verzetslieden tot in meest verborgen schuilhoeken, diep in het binnenland, opspoorden. Wel is dat succes te danken aan de kracht en de energie van de groote leiders en de in hun school gevormde patrouillecommandanten, aan de geheel gewijzigde taktiek en wijze van ageeren, maar zonder de verbeterde bewapening zou die nieuwe taktiek niet mogelijk zijn geweest. Bij een vergelijking van het optreden der troepen in 1896 en vroeger met de actie in de glansperiode van onze krijgsgeschiedenis (± 1898 t/m 1908) moet men dan ook wel degelijk de bewapening in aanmerking nemen en bedenken, dat bijv. te Lombok onze soldaten slechts met enkelladers, de opstanders grootendeels met repeteergeweren en karabijnen waren bewapend.

De toespraak van den resident, die nog al lang van draadig was, zou meer door ons zijn gewaardeerd, als het op die kade niet zoo warm was en als we de korte nachtrust en de benauwde treinreis naar frissche zeelucht verlangden. Temeer hinderde de warmte ons, omdat toen nog op Java geëxerceerd en gemarcheerd werd in sergen attila en pantalon, welke kleedingstukken wij aan boord zouden vervangen door den sergen Atjehjas met blauw katoenen pantalon, het toenmaals te velde gebruikelijke tenue.

Zoodra zich even de gelegenheid daartoe voordeed, vroeg en verkreeg ik van den kapitein vergunning om over te gaan (als officier van den dag) tot de inscheping van de militairen van de compagnie. Toen allen goed en wel hun plaats hadden gevonden en alles geregeld was, klonk mij bij het komen in de eerste klas de vraag van den resident, of ik trek had in een whiskey-soda, als muziek in de ooren. Helaas bleek, dat niet alleen de vertrekkenden, maar ook zij, die ons uitgeleide hadden gedaan, zoo dorstig waren geweest, dat de geheele voorraad ajer-blanda van het buffet (gelukkig niet van het schip) op was.

Hoe goed bedoeld en hartelijk ook de attentie van Semarang's burgerij was, verlangden wij toch allemaal naar het oogenblik, waarop het schip onder stoom zou gaan en wij ons vóór de rijsttafel nog gauw in de badkamer konden verfrisschen.

Is een zeereis in den Indischen Archipel op zich zelf reeds een genot voor hem, die weinig last van zeeziekte heeft, in het bijzonder was zulks nu het geval, waar de passagiers elkander allen kenden en reeds geheel in de vroolijke, zorgelooze expeditiestemming verkeerden.

Aldus bracht de „Reaal" ons naar de reede van Segli.

(Wordt vervolgd).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN
Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN
J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag.

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

kenmerkende algemeene omtrekken van de dieren. De kleurtegenstellingen van de verschillende banen zijn opvallend. De algemeene indruk is bewogener, minder stil of afgetrokken, bijna luidruchtiger, dan die van de andere eilanden-weefsels. Daartoe werken niet weinig mede de motieven van in groepen van drie (of veelvouden daarvan) op candelabres [3]) gestoken doodskoppen, die als primitieve angstbeelden in de doeken verweven zijn. Zeldzaam zijn in een doek (uit Leiden) dé blauw-in-blauw verwerkte herten-motieven geweven, met het lichtere blauw als opkrinkelende rooklijnen tegen het diepdonkere blauw, terwijl de doodskoppen wit daaruit opgrijnzen."

Na met enkele voorbeelden er op gewezen te hebben, hoe „met fijne onthouding van overdaad, met zin voor maat, hier en daar in vitrines andere Aziatische kunstvoortbrengselen zijn opgesteld: schoone accenten bij deze doekenverzameling, schoone getuigenissen deels van eenzelfden geest doortrokken", eindigt schrijver met de woorden:

„Het zeldzaam gehalte van tentoonstellingen als deze kan niet genoeg gewaardeerd worden."

Daar wij het hiermee volkomen eens zijn, moet ons de opmerking van het hart: dat een bezoek van hoogstens 35 personen per dag, zooals tot heden het geval was, véél te weinig is, zoodat wij, wetenden, allen moeten medewerken om het aantal bezoekers aanmerkelijk te doen toenemen.

P. B. schrijft in *De Indische Verlofganger* van 22 dezer o.m.:

„Wat in historisch en economisch opzicht het „batikken" is voor Java, is het „ikatten" voor het Oostelijk en Noordelijk deel van den Archipel, n.l. een artistiek buitenkansje, dat alom gewaardeerd behoort te worden. Het is dan ook te hopen, dat de belangstelling voor deze, door de Inlandsche nijveren op waarlijk vernuftige en kunstzinnige wijze vervolmaakte ornamentale weefkunst door de tentoonstelling in breede kringen wordt opgewekt en levendig gehouden. Hoewel het op hen waarschijnlijk een verbijsterenden indruk zou maken, indien zij konden aanschouwen hoe de in hun oog gewoon dagelijksche doeken uiterst zorgvuldig en liefdevol bewonderd door groote deskundigen zijn geëtaleerd en geëxposeerd, stellig zouden de nijvere weefsters het apprecieeren, dat in dit verre land de producten van hun stille kunst onder de publieke aandacht wordt gebracht."

Moge haar en zoovele andere kunstnijveren op zoo velerlei gebied, onze waardeering ook daarginds in eigen land, van zoo nabij en doeltreffend mogelijk, worden duidelijk gemaakt!

Ook *Just Havelaar*, de zoo bijzonder kunstgevoelige criticus van *Het Vaderland* schrijft zeer bewonderend over deze tentoonstelling en merkt o.a. op:

„Verwonderlijk is de groote éénheid in karakter tusschen deze kunstnijverheidsvoortbrengselen uit eilanden, die soms zoo ver uiteén liggen en welker bevolking waarschijnlijk zoo weinig contact met elkander gehad heeft. [4]) Hoewel het gemakkelijk valt, het eigendommelijke van elk gebied te herkennen, blijft toch de algemeene stijl van 't ornament dezelfde. Nog merkwaardiger wellicht is echter de onuitputtelijke verscheidenheid in deze éénheid. Een vaste, diep ingeleefde traditie ligt aan dit werk ten grondslag, maar een traditie, welke de persoonlijke verbeelding vrijlaat, vaak ongetwijfeld vrij *maakt*."

... ...

„Wat voortdurend treft in al dit werk, is als de natuurlijke vrijheid: men voelt, dat de ornamentiek nooit bedacht is, nooit aangeleerd, maar als organisch gegroeid is uit 't intuïtieve gevoelsleven.

„Nimmer genoeg eerbied kunnen wij hebben voor deze volkskunst. Op ons berust de plicht, te behouden wat aan schoonheid daar nog leeft en alles te doen, wat leiden kan tot nieuwe, bewuste ontwikkeling voor den aangeboren schoonheidszin dezer volken, die nog de heilige vreugde kennen van den toegewijden arbeid, die met tijd noch geld rekening houdt, doch zijn loon vindt in zichzelf. [5])

[3]) Naar wij vernemen zijn dit boom-motieven, welke ook aan de dikwijls daarbij aangegeven wortels te herkennen zijn. — Red.

[4]) De Indonesiërs zijn immer een zeevarend volk geweest, zoodat de verschillende eilanden wel door elkanders kunsthandwerk beïnvloed kunnen zijn. Buitendien vloeit veelal de versiering uit de techniek voort; vandaar o.i. die eenheid in ornament-stijl. — Red.

[5]) De cursiveering is van ons, ten teeken van volle instemming. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Blad...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland en China.

Medio Juni 1927 heeft de Nanking-regeering ... tusschen China en Nederland bestaand *cons... verdrag voor beëindigd verklaard* (*Bat. Nwsbl.* ... Juni „Holl. en China" I).

Holland, dat in de laatste paar eeuwen nooit ... China slaags geweest was, slaagde er na 1863 ... zonder eenige moeite met China een verdrag ... sluiten, dat in groote lijnen gelijkvormig was ... de verdragen, die meer beteekenende mogendheden hadden gesloten. Het regelde de rechten en p... ten van de Hollanders in China. De Chineesche ... geering brak zich nog niet het hoofd over de ... van Chineeschen bloede, die buiten de lands... vertoefden. Volgens de bepalingen mochten wij ... dus vestigen in enkele met name aangewezen ... sen, mochten wij vandaar uit handel drijven ... verkregen wij het recht der exterritorialiteit, d... dat Nederlandsche misdadigers voor Nederlandsche rechters zouden gebracht worden. Ook civielrech... telijk had de Nederlander niets met den Chineeschen rechter te maken, doch met den Chinees was het in die zestiger jaren eigenlijk net zoo, daar het ... der meeningsverschillen op handelsgebied door ... gilden pleegde geregeld te worden. Civiel recht ... zoodanig bestond in China nog niet. Door de c... sule der meeste begunstiging verkregen wij alles ... andere mogendheden reeds verkregen hadden ... alsnog zouden verkrijgen.

China kwam tot de ontdekking, dat het in ... buitenland niet weinig „verloren kinderen" be... dat deze veelal er in geslaagd waren zich ... fortuinen te verwerven. De gevoerde besprekingen leidden in 1910 tot het sluiten van *de Cons... Conventie*, een verdrag dat uitsluitend in het b... van China was, daar dit land thans het recht ... kreeg om in Ned.-Indië consuls aan te stellen, ... consuls dezelfde rechten zouden hebben als d... de meest begunstigde natie. Tusschen dit cons... verdrag en het eerste, dat Nederland gesloten ... bestaat in het wezen der zaak geen onders... En toch moet Nanking dit verdrag thans voor ... loopen verklaard hebben.

Ongeveer gelijktijdig riepen Nederland en C... *onderdanen-wetgevingen* in het leven. Voor ... heette een ieder Chinees wiens vader Chinees ... automatisch, d.w.z. door vestiging in een ander ... kon men dus zijn Chineesschap niet kwijt ... terwijl als men zich wilde naturaliseeren, de... turalisatie alleen erkend werd, indien de Regeering toestemming had verleend. Volgens de Nederland... sche wet op het onderdaanschap was een ieder ... derdaan, die geboren werd uit in Ned.-Indië g... tigde ouders, om het even of deze onderdanen ... den Nederlandschen Staat waren, dan wel ... Conflicten konden dus niet uitblijven. Nu is ... niets ongewoons, dat iemand dubbele nationaliteit heeft, maar hier gaat het om een half millioen ... nakan Chineezen. Het gold hier dus een bron ... moeilijkheden voor beide partijen, op te st... Het zou kunnen voorkomen, dat de een of an... naar zijn voordeel het meebracht, het onder... schap van de eene of van de andere natie cl... en daarom zal het der toenmalige Chineesche ... geering wel niet zoo zwaar gevallen zijn om ... klaren, dat zij er mee instemde, dat voor ... Ned.-Indië aangaat, de daar te lande bestaande ... derdanen-wetgeving zou gelden. Om het even ... wat de Chineesche wet mag zeggen: in Ned.-Indië ... onderdaan van Nederland die Chinees, wiens o... tijdens zijn geboorte in Indië gevestigd waren.

Het *Bat. Nwbl.* van 1, 2, 8, 9, 15 en 16 Juni ... bl.) vervolgt de artikelen over „China in wan... dat van 17 Juni (2de bl.) schrijft over „Het ... tische probleem"; *De Sum. Post* (20 Juni) bes... de „Arabische stroomingen".

De indeeling van Sumatra.

De Regeering stelt voor het gebied tusschen Z... Sumatra en het gouvernement Atjeh en Onderhoo... righeden te verdeelen in twee nieuwe gewesten ... *Noord-Sumatra*, omvattende in hoofdzaak het g... van de tegenwoordige gewesten Tapanoeli, Oostkust van Sumatra (behalve de onderafdeelingen Kam... kiri en Rokan) en Riouw en Onderhoorigheden (... halve de onderafdeeling Kwantandistricten); 2. ... *nangkabau*, omvattende het gebied van het tegen... woordige gewest Sumatra's Westkust, uitgebr... met dat der thans tot het gouvernement der Oo...

..t van Sumatra behoorende onderafdeelingen ..an en Kamparkiri en dat der thans tot de re..entie Riouw en Onderhoorigheden behoorende ..erafdeeling Kwantan-districten.

De *Deli Crt.* (22 Juni) meent dat de doorgevoerde ..sindeeling van Sumatra zich verzet tegen alle ..selen waarop een juiste indeeling moet berus... Ook de afscheiding van belangrijke gebieden ..e Oostkust om die bij Minangkabau te voegen, ..eekt een economische eenheid die in den loop ..jaren gegroeid is. De *Rokanstreek* behoort zoo.. op grond van zijn verbindingen als van zijn ..omische toekomst tot de Oostkust. Daarbij komt ..men hiermee over de samenvoeging van zelf..uurd en rechtstreeks bestuurd gebied heenstapt, ..een voor Minangkabau moeilijkheden kan mee..gen. De geheele verbinding is op de Oostkust ..gewezen, en wanneer de voor den boeg staande ..wikkeling van den groot-landbouw doorgaat, zou .. met een indeeling bij Minangkabau door de ..hte verbinding met de Westkust, en de afwij..de belangen van de rest van het Gouvernement, ..ernstige economische conflicten komen. Dan zal .. bestuur over de Rokan voor Minangkabau een ..t bezwaar worden. Van een verbinding met „het ..e stamland" is dan ook geen sprake. Dat mag .. de Kampar Kiri en voor de Kwantanstreek gel.., voor de Rokan is dat niet het geval. Met de ..rige indeeling kan de *D. C.* instemmen, vooral ..Indragiri bij de Oostkust blijft.

..Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (22 Juni „De ont..keling der Rokanstreek"), het *Bat. Nwsbl.* (15 ..i „Het gouvernement Zuid-Sumatra") en *De ..n. Post* (23 Juni „De nieuwe indeeling").

Volksraad. Onderwijs. Credietstelsel.

..Het *Bat. Nwsbl.* (15 t/m. 21 Juni) geeft overzichten ..verslagen van den Volksraad.

..De *Loc.* (16, 17 en 18 Juni) bespreekt „*De begroo..*". Afd. V, *Onderwijs*, wordt met eenige millioe.. verhoogd. Het middelbaar onderwijs kost bijna ..0.000 meer, de Muloscholen ruim *f* 100.000, de ..rganisatie der inspectie van het Westersch l. o. ..lert *f* 100.000, voor het openbaar Westersch lager ..erwijs wordt een half millioen meer uitgegeven, ..r bijdragen aan het bizonder lager onderwijs ruim ..0.000 extra, voor de inspectie van het lager Inl. ..derwijs *f* 133.000, voor het openbaar Inl. onder..s *f* 138.000, voor het Inlandsch volksonderwijs ..n *f* 550.000 méér dan het vorig jaar.... Zoodat ..amen voor Europeesch en Inlandsch onderwijs ..m 3 millioen méér wordt uitgegeven. Het Euro..sch lager onderwijs is de laatste jaren zoo be..kelijk achteruitgegaan, dat voor herstel veel noo.. zal zijn, terwijl uitbreiding van het eenvoudig ..andsch onderwijs noodig blijft zoolang de groote ..erderheid der bevolking nog analfabeet is en van ..er onderwijs, ook het meest elementaire, versto... Maar aleer men verder gaat met de opvoering ..r immer stijgende onderwijsuitgaven zou het wen..elijk zijn, zoo men eerst eens met een duidelijk ..lijnd plan tot verbetering van het Inlandsch on..wijs kwam. Naar eigen Inlandsch getuigenis komt ..n een groot deel van het Inlandsch onderwijs *niets ..echt* — sterker: de gevolgen zijn eer schadelijk ..n iets anders. Eerst als men een behoorlijk aan ..eischen der Inlandsche maatschappij beantwoor..nd stelsel heeft ontworpen, en dan allereerst ge..t op eenvoudig landbouw- en vakonderwijs te..men met het elementair algemeen vormend onder.., *dan eerst* kome men met verhoogingen. Van .. een streven — zegt *De Loc.* — brengt deze be..oting *niets.* En waar nu juist uit vooruitstrevende ..landsche onderwijskringen zoo vele stemmen zijn ..gegaan en men deze, behoudens enkele simpele ..tjes, volkomen negeert, zullen wij alle opvoering ..r onderwijsuitgaven voor *het systeemloos, onprac..ch en eer schadelijk dan nuttig Inlandsch onder..is van thans* als weggegooid geld beschouwen.

..In zijn slot-beschouwingen over den Volksraad ..verklaart de heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 13 Juni, .. bl.) dat hij nooit bewonderaar geweest is van ..e *vlotte credietverstrekking aan den Inlander*, ..lke een der oorzaken is van het weinig opwekken.. gevolg: dat het Inlandsche volk zich hoe langer ..e meer in schulden steekt, en dus steeds meer rente ..eft te betalen. Herhaaldelijk heeft hij betoogd: dat ..dji, Arabier en Tjina-mindering de economen en ..geldschieters zijn, waaraan de Inlandsche maat..appij behoefte heeft. Ook in het bekende artikel ..n dr. Boeke over het persoonlijke element in onze ..waartspolitiek worden deze drie soorten van han..aars en geldschieters niet meer beschouwd als de

om aller verguizing vragende woekeraars, doch als nuttige elementen.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (17 Juni, 3de bl. „Nieuw licht" Z.), *De Loc.* (11 en 18 Juni, blz. 33 en 34 „Winstbedrijven") en het *Bat. Nwsbl.* (16 en 21 Juni „Nieuw Cultuurstelsel" en „Gouv. Winstbedrijven").

De Vorstenlanden.

De heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 14 en 15 Juni, 3de bl.) constateert in de Vorstenlanden de beste uitingen van echt-nationalen zin. Sultan en Soesoehoenan zijn de vorsten par excellence in de oogen van den Javaan, en de typisch-Javaansche organisatie der Vorstenlandsche staten is te beschouwen als de meest geslaagde vervulling van hetgeen in den loop van vele eeuwen door dit volk aan nationale verlangens is gekoesterd. Natuurlijk zullen Westerlingen in deze Javaansche regeeringsvormen dozijnen fouten kunnen aanwijzen, en zij zullen u bewijzen dat die vormen niet modern zijn; dat het volk veel te zware lasten worden opgelegd ten faveure eener uitgebreide vorstelijke familie; dat dit volk medezeggenschap moet hebben enz.... doch indien het den Javaan lustte een critisch oordeel uit te spreken over onzen staatsvorm, hij zou evenveel reden tot afkeuring kunnen vinden. Hij, die in het algemeen de rechtmatigheid van nationale verlangens erkent, zal vanzelf hebben te aanvaarden dat die verlangens bevrediging vinden in andere vormen dan door Westerlingen als standaardmodel worden vervaardigd, en aan anderen opgedrongen. Men vergeet dat de Vorstenlandsche Javaan voor onze staatsvormen niets voelt, en daarvan voortdurend doet blijken. Z. zag het bij alle uitingen der Inlandsche beweging. Er moge een enkele revolutionnair zijn geweest, die zich richtte tegen den Javaanschen vorst en diens bewind, hij bleef een uitzondering en zijn stem vond nooit weerklank in het hart van dit volk. Communistische troebelen richtten zich tegen de Westersche Regeering en hare organen; in verschillende streken werd de oproervaan uitgestoken, doch van verzet tegen Soenan of Sultan was geen sprake. Beide zelfbesturen zouden de ziel kunnen zijn eener niet te onderschatten tegen-actie, welke het communisme zeer zoude kunnen treffen, vooral omdat Solo het eigenlijke centrum van het nationale leven op Java is, waar vrijwel alle geestesstroomingen ontstaan, of waarheen zij terugkeeren om zich te versterken. De Regeering — zoo besluit *Z.* — richt zich met hare politiek in Indië op de bevrediging der massa, op de voldoening van de wenschen van het volk en zijn democratische leiders. Bij dezen wordt gevraagd om vertrouwen. Zou het niet beter zijn dat grooter aandacht werd besteed aan de enkele wenschen en de talrijke nooden van den hoogsten adel, eene machtige groep met nauwelijks te schatten invloed, draagster der idealen van het gezonde nationalisme? Dit veld ligt nog goeddeels braak. Weloverwogen en goed georganiseerde arbeid kan wellicht verrassende resultaten hebben.

De nieuwe basismeting bij Padang.

De jongste basismeting, welke door de Triangulatie-brigade in de Padangsche Ommelanden werd uitgevoerd, had ten doel het verbeteren van de lineaire afmetingen van het driehoeksnet van Sumatra's Westkust (*Java-Bode*, 21 Juni). In 1924 werd voor de carteering van geheel Ned.-Indië het algemeen systeem van bladindeeling ingevoerd, waarbij gebroken werd met plaatselijke bladindeelingssystemen; deze indeeling voor den geheelen Archipel geschiedde vanuit den meridiaan van Batavia. Hierdoor werd het noodzakelijk om van het driehoeksnet van Sumatra één sluitend geheel te maken, waarvoor het noodig was de lineaire afmetingen van het net van Sumatra te verbeteren. Een nieuwe basis van ± 4 K.M. werd gemeten met het Jäderin-basisapperaat; een middelbare fout van ± 0.45 m.M. werd bereikt, d.i. 1/9.000.000 van de basislengte. De meetdraden van 24 M. lengte, zijn vervaardigd van invar, een alliage van 36 pCt. nikkel en 64 pCt. staal, dat niet met de temperatuur van lengte verandert. De nieuwe basis was door tusschenpilaren in 5 deelen verdeeld, elk deel werd met twee meetdraden twee keer gemeten. De lengte der draden werd in 1925 door het Bureau Internationale des Poids et Mesures te Sèvres bepaald; eerstdaags zullen de draden opnieuw naar Sèvres worden gezonden voor een nieuwe verificatie. Is het Sumatranet eenmaal vereffend, dan is daardoor een zeer nauwkeurig primair driehoeksnet verkregen, dat zich in de toekomst zonder onderbreking zal uitstrekken

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

over de Kleine Soenda-eilanden, Java en Sumatra, en dat door zijn ligging nabij den equator ook voor wentenschappelijke geodetische onderzoekingen van veel belang zal zijn.

Industrialiseering van Indië.

De groote bezwaren om Ned.-Indië kunstmatig te industrialiseeren treden weer naar den voorgrond nu het *„Nws. v. d. Dag"* bericht, dat het bedrijf van de Ned.-Ind. Scheepsbouw en Kustvaart Mij., de N. I. S. E. K. te Rembang, stopgezet is. Het is strijk en zet — zegt de *Deli Crt.* (20 Juni) — dat elke nieuwe industrie zich beroept op de lage loonen in Indië, waardoor de concurrentie met Europa mogelijk moet zijn; terwijl in werkelijkheid die loonen, in verhouding tot de arbeidsprestatie, niet zoo laag zijn als men meent en in ieder geval blijkbaar niet den doorslag geven voor de mogelijkheid van nieuwe industrieën. Want naast de geringere arbeidsprestie staat tegenover die lage loonen, het dure Europeesche toezicht, zonder welk een industrie hier ten eenenmale onmogelijk is, met de groote kosten van Europeesche verloven, de hooge invoerrechten ook op een deel der grondstoffen en andere bezwaren, zooals de beperkte afzet voor verschillende artikelen. Men weet onder welke bezwaren de Indische metaalindustrie hier zoowel als op Java werkt. Men herinnert zich de lange, lange lijdensgeschiedenis van de zoo vurig gewenschte ijzer en staal-industrie waarvoor de jongste plannen nu alweer mislukt zijn. En dat, terwijl toch hier in dit zich zoo sterk ontwikkelend land groote hoeveelheden ijzer en staal voor spoorwegen, bruggen, telefoon en telegraafpalen, fabrieken en werkplaatsen noodig zullen zijn. Indien die hier goedkooper te fabriceeren zijn dan in Europa kan men zich van groote bestellingen verzekeren, mede door het uitsparen van de vracht over zoo grooten afstand. Daarbij doet zich echter al dadelijk deze moeilijkheid voor dat de locale vracht binnen den archipel weinig goedkooper is dan die van Europa naar elk willekeurig punt binnen den archipel. Eenzelfde bezwaar doet zich voor ten aanzien van den scheepsbouw. Deze archipel, voor het verkeer tusschen de eilanden op de scheepvaart aangewezen, zou voor een goed ingericht scheepsbouwbedrijf dat concurreerend kan werken, een behoorlijk afzetgebied kunnen opleveren. En desondanks moet de N. I. S. E. K., juist na aflevering van een van alle zijden geroemd werkstuk, haar bedrijf stopzetten. Er is nog een tweede scheepsbouwbedrijf in Indië werkzaam, de bekende Industrieele *Mij. Palembang*, die juist den laatsten tijd haar bedrijf reorganiseert, moderniseert en belangrijk uitbreidt. Men heeft er volop werk en men legt er zich den laatsten tijd vooral toe op scheepsbouw voor de riviervaart en motorbooten voor de havens en kustverkeer. Het is duidelijk, dat men een dergelijk bedrijf in eere dient te houden. Een Indische industrie zal moeilijk kunnen opbloeien, indien de Overheid en particuliere ondernemers haar niet op alle mogelijke manieren steunen en bevorderen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De Volksraad.

In de *Benih Timoer* (liberaal, Medan) van 31 Mei is een hoofdartikel verschenen waarin als oordeel over den nieuwen Volksraad gezegd wordt dat ook de tegenwoordige samenstelling geen overwinning voor de Indonesiërs beteekent.

Volgens schrijver is deze Volksraad slechts een tournooiveld, waarop de leden vechten voor eigen wenschen, om invloed en om winst voor zichzelven of hun partijgenooten, zij het ook dat anderen daardoor worden verdrukt. Bovendien is het aantal vertegenwoordigers van het Indonesische volk nog zoo gering dat zij slechts het toekijken hebben en haast niets kunnen doen in het belang van Indonesië; zij worden verdrongen door hen die tegen den vooruitgang zijn, terwijl er bij zijn die onder den invloed staan van de „centen" van een ander ras.

Ook de groepeering in het college van gedelegeerden is in het nadeel der Indonesiërs, hetgeen volgens schrijver echter niet het gevolg is van den wil der Regeering, doch te wijten is aan de Inlandsche leden zelven, doordat zij hun respectieve partijen aanhingen en zich niet wilden aansluiten in het belang van Indonesiërs. Bij deze groepeering is de zwakheid der Indonesiërs gebleken, want in verhouding zijn er meer van hen die zich bij rechts, dan

Europeanen die zich bij links aansloten.

Het artikel eindigt met de verzuchting dat er aa… dezen toestand voorloopig niets te veranderen valt … dat de last 5 jaar zal moeten gedragen worden, … dat er een nieuwe Volksraad wordt gekozen. … lieden „van de andere zijde" kunnen in dien tij… rustig van hun voordeel genieten en zich versterk… maar de Indonesiërs moeten wakker worden en … hun krachten verzamelen om hun doel te bereiken.

Gorontalo.

In het blad *Persandaraän* (S. I.-nationalistisch, Gorontalo) van 16 Mei wordt den lieden van Gorontalo er op gewezen dat steeds meer Europeesche fir… ma's zich in hun land vestigen en dat er steeds m… Europeanen hun kost komen verdienen. Schrijver zegt dat hij niet tegen de kapitalisten gestemd … doch vindt het jammer als het volk onder den in… vloed van het vreemde kapitaal zou blijven, waar… het beter zou zijn dat het volk zelf handelszak… oprichtte. Door samenwerking van kapitaal, arb… en Regeering zal men veel kunnen bereiken. Schrij… ver wijst waarschuwend op Java, waar als gevol… van het gebrekkige bestaan der bevolking en ha… drang naar vrijheid, opstand uitbrak.

Bali.

Het maandblad *Surya Kanta* (Balineesche be… langen, Singaradja) van Mei behandelt twee voor d… eiland belangrijke kwesties, n.l. de a.s. samenvoeging van Bali bij eenige andere residenties tot vorming van een Gouvernement en de instelling van een Bali… raad of van afdeelingsraden.

Wat de eerste zaak aangaat bepleit het blad … samenvoeging van Bali met Oost-Java wegens … vele punten van overeenstemming met dit land, … de taal, het schrift, de kunst en de natuur, terwijl … b.v. met landen als Celebes, Timor of andere naast… gelegen eilanden zoo goed als geen punten … overeenkomst bestaan. Een samenvoeging … laatstgenoemmde streken zou zeer zeker niet tot … welzijn van Bali bijdragen.

Ten opzichte van de andere kwestie bestrijdt … blad de meening van Mr. Cohen Stuart, zooals … voorkomt in een overzee-editie van de *Locomo…* als zoude volgens zijn bevinding de Balineesche … volking de lokale of onderafdeelingsraden wensch… voorgezeten door stedehouders. Deze wensch was … hoord van regenten, poenggawa's, Kertaleden en … kele aanzienlijke particulieren. Het blad merkt hier… bij op dat dus niet de stem van het volk werd … hoord en dat mogelijk bij die hooggeplaatsten … eigenbelang een groote rol speelde, daar de instelli… van onderafdeelingsraden de weg is tot het herkrij… gen der oude rechten. Door het instellen van zul… raden zou de invloed van de afstammelingen … vorsten worden teruggewonnen en onder de vroe… gere vorsten leed het volk juist van hun willekeur. Eerst toen het onder het gezag van de Indische Re… geering kwam, ondervond het pas verbetering; … volk beschouwt de Regeering als zijn bescherm… ster, omdat zij de rechtvaardigheid betracht. Gew… zen wordt op de poging tot opstand te Boeleleng … toen het Gouvernement aldaar een vorst of regent … wilde aanstellen.

Volgens schrijver zal het volk wel niet preci… weten wat „decentralisatie" is, maar hij meent … het zeer wel oordeelen kan over wat men thans … stand wil brengen en dat oordeel is van grooter … lang dan dat der voorname personen, want het vol… zal van de nieuwe regeling de lasten en lus… moeten dragen.

Schrijver is voor een Baliraad, waardoor eenheid … onder de verschillende deelen van Bali zal worden … gebracht, terwijl bij instelling van lokale raden … samenhang zal verdwijnen en Bali zal terugg… naar de oude en niet meer gewenschte tijden. … is ook volgens schrijver het gevoelen van het vol… welks meening echter nog niet werd ingewonnen. Het volk is tevreden met den bestaanden toestand … wenscht geen regenten en is blij dat het bevrijd … van de lasten van het vorstenbestuur.

De politieke tribune.

Het radicale blad *Sinar Indonesia* te Soerabaja geeft onder bovenstaand hoofd een beschouwing over den politieken toestand in Indië, in verband met het kapitalisme en de vooruitzichten van de groote massa des volks, wier belangen het zegt te vertegen… woordigen, op deelname aan de Landsregeering.

Het blijkt dat schrijver de meening is toegedaan dat in het algemeen het kapitalisme de lakens uit… deelt bij het Landsbestuur en in Indië speciaal het vreemde kapitalisme, omdat daar geen inheemsch…

kapitaal bestaat. Hij zegt dat in landen als de ppijnen, Hindoestan en Egypte een nationale landbouw en een nationaal groot-kapitaal wezig is en daardoor kunnen de vreemde impe-isten bij een politieke crisis, door het afstaan van deel der macht aan de inboorlingen, het gevaar ren. Toen b.v. in Hindostan in de jaren 1918 het volk een actie voerde voor onafhankelijk- konden de imperialisten in dat land die be-g neerslaan door het verleenen van politieke ssies, door het volk van Hindostan een half iekwart parlement te geven, waarin de inheem- welgestelden hun vertegenwoordigers zitting len doen nemen. Daar de belangen der rijke e van de inheemschen en van die der vreem-gen niet veel uiteen liepen, was er geen groot ar voor deze laatsten om een deel der lands-ering aan de inheemsche kapitalisten af te staan. kon het Engelsche imperialisme door die con--politiek de inheemsche intellectueelen tot zich en, namelijk de leiders der volksbeweging in parlement te brengen. Door dat compromis werd er de komst der vrijheid voor het volk vertraagd. Indië echter bestaat geen machtige en rijke adel of inheemsch groot-kapitaal en daarom en de vreemdelingen, als zij het volk politieke essies wilden geven, dit moeten doen aan de der boeren en arbeiders, doch dat is voor het emsch kapitaal onmogelijk omdat het zoo ge- tegenstrijdige belangen heeft. Volgens schrij- zou dit hetzelfde wezen „alsof een struikroover pistool gaf aan den door hem beroofde."

rijver zegt ten slotte dat het volk van Indone-niet alleen het revolutionair nationalisme noodig voor zijn politieke opvoeding, doch ook een eping der zuiver nationalistische gevoelens, deze zullen de komst van de vrijheid voor heel volk van Indonesië bespoedigen.

Partijdigheid.

schijnt op Java een soort wonderdokter te zijn, i Bedor genaamd, aan wien door het Bestuur moet zijn geworden om verdere behande- van zieken te staken. In het Chineesch-Malei- blad *Djawa Tengah* te Semarang komt een el voor waarin de schrijver zich verbaasd toont dit verbod. Hij vertelt eenige staaltjes van de igheden van den Kjahi en zegt dat Europee- Bestuursambtenaren en artsen zich daarvan en overtuigd. Hij kan zich niet voorstellen om een einde wordt gemaakt aan de uitoefe- van die mysterieuze krachten, terwijl nog dui-en zich tot den Kjahi om genezing wenden, die voor geen cent verlangt. Het is bewezen dat hij aan de een of andere propaganda doet, doch ts handelt in het algemeen belang.

rijver stelt de vraag of hier weer het verschil s en kleur een rol speelt en wijst op de feiten te Semarang een Europeesche dame propaganda akt voor haar spiritistische en „suggestieve" ken-en op het optreden van een Engelschen telepaath atavia, die met zijn kennis geld heeft verdiend. lie noch Bestuur hebben zich met deze gevallen eid en de Engelschman werd zelfs geprezen eëerd. Schrijver komt op tegen dit verschil in ndeling tusschen Europeanen die met hun kun-eld verdienen en een Inlander die geheel belan-s de zieke menschheid weldaden bewijst. Hij t op dat het wel eigenaardig is dat alles wat Westersche zijde komt, wordt beschouwd als nschappelijk te zijn, terwijl het niet verboden dt om met die wetenschap geld te verdienen. t het echter van Inlandsche zijde, dan wordt dadelijk gevaarlijk geacht en niet getolereerd.

st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Het geval van de Indonesische studenten.

Mr. A. M. Joekes, de schrijver der rubriek „Uit en r Indië", wijdt in het 15 Juli-Nr. van het demo-tische maandschrift „De Opbouw" de navol-de beschouwing aan het optreden der Regee-g tegenover de Indonesische studenten h.t.l., van vermoed wordt, dat ze met communisten be-kingen onderhouden (al of niet in verband met openlijk streven om de banden tusschen Indië Nederland te verscheuren).

In Nederland werd, op zeer ongewone en op-bare wijze, door de Regeering belangstelling ge-nd in het doen en laten van een groep Indone-che studenten en wel door een door de Justitie olen inval in een drietal huizen in Den Haag en in een huis in Leiden, bewoond door Indonesische studenten. Het heet, dat de regeering aanwijzingen zou hebben omtrent een communistisch complot, waarin deze jongelui betrokken zouden zijn. Welke deze aanwijzingen zijn en waarop dit complot gericht zou zijn, is in geen der talrijke officieuse en niet-officieuse berichten, tot nogtoe in de pers over den inval verschenen, medegedeeld. Wel wordt daarin gewezen op de scherpe uitingen in de laatste jaren van Indonesische studenten in hun orgaan, de „Indonesia Merdika" verschenen, artikelen, die gericht zijn tegen de vreemde overheersching van het Indische land en pleiten voor een onafhankelijk Indisch volksbestaan. Het is echter duidelijk, dat deze en dergelijke uitingen op zichzelf geen rechtvaardiging zijn van de toepassing van een zoo buitengewonen maatregel als een inval door de politie, gepaard gaande met fouilleering van de bewoners en in beslagneming van hun papieren en boeken. Deze artikelen toch zijn gepubliceerd en voor ieder verkrijgbaar, zoodat naar het bestaan ervan niet meer gezocht behoefde te worden. Is de regeering van oordeel, dat deze artikelen de grenzen van het in Nederland geoorloofde te buiten gaan, dan kan zij een strafvervolging uitlokken, en kan de rechter uitmaken, of de schrijvers zich daardoor aan een strafbaar feit schuldig hebben gemaakt.

Ook is in een der berichten melding gemaakt van een communistische vergadering te Amsterdam op den dag der bijzetting van het stoffelijk overschot van Van Heutsz. Op die vergadering zou een Indonesiër sympathie hebben betuigd met eene scherpe motie van afkeuring tegen de plechtigheid van dien dag, die tot een nationalistische en militaristische propaganda zou zijn gemaakt. De Indonesiër, die op deze vergadering gesproken heeft, schijnt echter onder de Indonesische studenten niet bekend te zijn.

Men vraagt zich met eenige verwondering af, waarom bij dit geheele politioneele optreden, dat gericht heet tegen een communistisch complot, uitsluitend aandacht wordt geschonken aan Indonesische studenten en niet aan communisten, die er dan toch mede in betrokken moeten zijn.

De laatste officieuse berichten melden, dat het onderzoek van de in beslag genomen papieren, hoewel nog niet beëindigd, reeds heeft aangetoond, dat er financieele relaties bestaan tusschen de jongelui en Moskou. De voorzitter der Indonesische Vereeniging, Mohammed Hatta, heeft echter naar aanleiding daarvan bekend gemaakt, dat ten hoogste één of twee der Indonesiërs wel eens geld hebben ontvangen tot zeer matige bedragen van Semaoen, doch dat deze steun een volkomen particulier karakter droeg. Inderdaad kan dit een heel ander karakter dragen dan het ontvangen van steun, die op eene gemeenschappelijke communistische actie wijst. Het is daarom verwonderlijk, dat de „N.R.C." die in Indische aangelegenheden over het algemeen een ruim standpunt inneemt, bij voorbaat het belang van de mededeeling van den heer Hatta ontkent.

De Nederlandsche pers, nagenoeg zonder uitzondering, en de Indische pers, op voorlichting van Aneta, heeft de bovenbedoelde berichten, veelal nog opgeluisterd met — later onjuist gebleken — berichten over wapens, die door de politie gevonden zouden zijn, klakkeloos overgenomen en zich het hoofd niet gebroken over de vraag, waaruit nu het bestaan van het „communistisch complot" blijkt. Het Nederlandsche publiek is daardoor in de meening gebracht, dat het communistische complot vast staat. Het gevolg is, dat Indonesiërs — ook zij, die geheel buiten het voorval staan — op straat in opzettelijk luide gesprekken worden aangeduid als oproerlingen, of zelfs rechtstreeks als zoodanig worden aangewezen.

Bij het ontbreken van gegevens zoowel omtrent de aanleiding tot den inval, als omtrent de resultaten van het onderzoek onthouden wij ons vooralsnog van een oordeel daaromtrent. De heer Cramer heeft terzake aan den minister van Justitie een aantal vragen gesteld, terwijl de communist de Visser er een interpellatie over heeft aangevraagd. Het antwoord op de vragen van den heer Cramer zal wellicht eenig meer licht in dezen verspreiden. Er zal dan gelegenheid zijn zich een nader oordeel te vormen, niet alleen over de vraag of de jongelui — waarvan er verscheidene in hun studie zeer goed staan aangeschreven — inderdaad in eenig complot betrokken zijn, doch ook of de inval zelfs gerechtvaardigd was en zonder noodelooze ruwheid heeft plaats gehad. Een dergelijk optreden toch is,

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw med[illegible]g in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

indien er geen voldoende grond voor is geweest, kwetsend voor betrokkenen en geschikt om juist het tegendeel te bewerken van hetgeen er mede wordt beoogd."

Petroleum in Ned.-Indië.

Het jongste kwartaaloverzicht van de Amsterdamsche Bank ruimt de eereplaats in aan een artikel van Prof. Dr. L. M. R. Rutten, hoogleeraar in de geologie te Utrecht, waarin deze een uitvoerig overzicht geeft van de geschiedenis der petroleumindustrie in Ned.-Indië. De „N.R.Ct." van 20 Juli (Avondbl. B) bevat een overzichtelijke samenvatting van dat artikel.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 50 (11 Juni). Vruchtenteelt in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. Loos. — Wereldproductie en wereldverbruik van cacao. — Het leven in Indië (overzicht eener voordracht van den hr. J. C. Mollema). — No. 51 (18 Juni). De poenale sanctie en de klap. — Indische landbouwproefstations, door Dr. O. Arrhenius (ontleend aan de Ind. Merc.). — De rubber-restrictie. Kemiri-oliebereiding op de Philippijnen. — Pessimistisch oordeel over de vooruitzichten der rubbercultuur. — De Nederlandsche tabaksmarkt gedurende 1926.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Mei-afl. Oorspronkelijke bijdragen. Moderne boschbedrijven. Rapport over een studiereis naar eenige moderne boschbedrijven in Duitschland en Zwitserland, door opperhoutvester Dr. F. Kramer (met platen). — Desnoods reorganisatie, maar geen uiteenscheuring, door A. E. J. Bruinsma (oud-hoofdinspecteur van het Boschwezen in N.-I.).

De Indische Mercuur.

No. 29 (20 Juli). De nuttige planten van Nederlandsch-Indië, door K. Heyne. 2e herziene en vermeerderde druk, besproken door Dr. W. G. Boorsma. — Nederlandsche Handel-Maatschappij (aan het jaarverslag over 1926 ontleend economisch overzicht van Ned.-Indië). — De oliepalmcultuur op Sumatra (ontleend aan een rapport van P. Vogeler en A. Luytjes). — Handel van Australië met Nederland en Ned.-Indië gedurende 1925—26 (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubber.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 8 (20 Juli). Economische schetsen uit de Inlandsche samenleving in Oost-Indië, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — De Coué-methoden heilzaam voor Indië, door J. M. Gooszen-Oort. — Bataksche schetsen. I. de Bataksche muziek. — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling (vervolg). — Schetsen en herinneringen von een oud-Indisch Officier van Gezondheid (vervolg). — De illustreering van dit Nr. is keurig; uit ethnogr. oogpunt is vooral van belang de voorstelling van eenige Dajaks, aan den oever eener rivier bezig met het vervaardigen van een prauw uit één boomstam.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 22 Juli bevat twee bijdragen van historischen aard, nl.: De veiligheid (of juister: de onveiligheid) op zee in den Oost-Indischen Archipel in den ouden tijd, door A. Weruméus Buning; en Indische logementen, door S. Kalff. — Verder o.m. korte stukjes over de Koloniale School voor vrouwen en meisjes te 's-Gravenhage; en over de tentoonstelling van Indonesische weefsels en plastiek, welke tot 10 Aug. a.s. gehouden wordt in Pulchri Studio te 's-Gravenhage.

* * *

De Hollander in den Oost, door Herman Meyer, ingeleid door Mr. M. W. F. Treub. Tweede druk. (Uitgave Weekblad de Zakenwereld, Amsterdam).

Het Inlandsch Reglement en de revisiebepalingen van het Reglement op de Strafvordering, bewerkt door Mr. F. H. Poser, lid van den Raad van Justitie te Batavia. (Weltevreden, J. P. Regnier).

Nederland en de Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals. (Econ. Statistische Berichten, 20 Juli '27).

Als er in Indië brand is. Hoe het vuur bestreden wordt, door G. M. Nieuwenhuis. Met ill. (Eigen Haard, 16 Juli '27).

Stranding s.s. „Tjileboet" der Java-China-Japan-lijn (op 5 April jl.). Met fraaie illustraties van het ongeval. (Het Nederlandsche Zeewezen, 15 Juli 1927).

Die wichtigsten Edelmetall-Lagerstätten Sumatras, von N. Wing Easton. Mit 15 Textabbildungen und 3 Tafeln. Herausgegeben von der Preussischen Geologischen Landesanstalt. (Archiv für Lagerstättenforschung. Heft 35).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1925. Deel III. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. No. 44).

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag over 1926.

Vereeniging „Jan Pietersz. Coen (J. P. C.), opgericht 25 Mei 1925, gevestigd te Amsterdam. Tweede jaarverslag 1926. (Amsterdam, Drukkerij Senefelder).

Nova Guinea. Uitkomsten der Nieuw-Guinea-expedities onder redactie van Dr. L. F. de Beaufort en van Dr. A. A. Pulle en Dr. L. Rutten. Deel XIV. Botanie. Afl. 2. (Leiden, E. J. Brill).

Voorloopige mededeeling betreffende de geologie van Zuid-Oost-Celebes, door Ir. A. Chr. D. Bothé (met kaart). (De Mijningenieur. Juni '27).

Suriname.

In het *„Rotterdamsch Nieuwsblad"* houdt de stroom van ingezonden stukken in zake de emigratie van Nederlanders naar Suriname aan. In het nummer van 14 Juli troffen wij de volgende opmerkingen aan:

....„Niet alleen dat de Regeering niets doet voor emigratie van Hollanders naar Suriname, doch de menschen die voor eigen risico en kosten de reis durven aanvaarden, in de hoop ginds een stuk Regeeringsgrond te krijgen, komen niet ver weg. Niets dan tegenwerking. Om te beginnen eischt de Kon. Nederl. Stoomvaart-maatschappij van ieder die de reis naar Suriname maakt en niet in het bezit is van een werkcontract, per persoon een deposito van *f* 250.— voor eventueele landingsbezwaren. Verder heeft in Nederland niemand het recht toestemming te verleenen aan emigranten, welke zich in Suriname willen vestigen. Deze toestemming berust bij den procureur-generaal bij het hof van justitie in Suriname.

Wanneer deze autoriteit den emigrant bij aankomst in Suriname, de landing weigert, met als motief b.v. geen voldoende middelen van bestaan, dan wordt men eenvoudig teruggezonden, de terugreis is dan alreeds betaald door het verplichte deposito. Heeft niet elk Nederlander het recht zich in onze Koloniën te vestigen?...

* * *

Verschenen is het rapport van de heeren Van Beeck Vollenhoven, Memelink en Veldman, die begin 1927 in opdracht van de Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging en de vereeniging Zuid-Afrikaansche Voorschotkas, beide gevestigd te Amsterdam, in Zuid-Afrika een onderzoek hebben ingesteld naar de voorwaarden, waarop Nederlandsche landbouwers met de grootst mogelijke kans op welslagen naar Zuid-Afrika zullen kunnen emigreeren.

Daar er in het rapport het een en ander voorkomt dat ook voor Suriname van toepassing is, laten wij hier eenige aanhalingen daaruit volgen.

„De vraag doet zich nu voor, aan welke voorwaarden moet de emigrant voldoen, om zich met de meeste kans op succes in de Unie te kunnen vestigen. Ons inziens moet de emigrant grondige kennis van den landbouw in Nederland bezitten, zoowel theoretisch als practisch. Deze kennis moet aangevuld zijn met een zekere bedrevenheid in timmeren, metselen en smeden, benevens de grondbeginselen van veeartsenijkunde, omdat de groote afstanden in de Unie het zeer kostbaar en dikwijls onmogelijk maken hulp te krijgen. Tevens zijn karakter-eigenschappen noodig die hem tot emigrant stempelen: hij moet de kracht hebben zich blijmoedig te schikken in omstandigheden, welke hij in Nederland zoude weigeren te aanvaarden. Hij moet over groote plooibaarheid beschikken en zich weten aan te passen aan anderen, en alleen hij, die genoeg veerkracht bezit om zich niet te laten ontmoedigen door tegenslagen kan er slagen." ...

...migratie en vooral groepsemigratie zal leiden ...verhoogde productie en zooals wij reeds vroe... opmerkten tot gemakkelijke overvoering van ...perkte binnenlandsche markt. Zal er dus van ...emigratie succes te verwachten zijn, dan ...in de eerste plaats aan dit punt bijzondere ...cht geschonken worden. Vermeerdert het ...eerende deel der bevolking sneller dan het ...eerende deel, dan is het noodzakelijk, dat ...en afzetgebied voor het surplus der pro... gaat zoeken in het buitenland. Hiertoe moe... ...s landbouwindustrieën gesticht worden, die ...we bodemproduct, dat door zijn groot volu... of andere eigenschappen niet geschikt is voor ...r, omzetten in artikelen, die een goedkoop ...port en gemakkelijke verkoopbaarheid op de ...markten mogelijk maken.

...hoogere vrachtprijzen naar deze markten te... ...er dichterbij gelegen landen zullen dus moe... ...orden goedgemaakt door lagere productie... ...van het eindproduct en dit kan alleen door ...eer grondig en langdurig onderzoek worden ...steld.

...lang dit onderzoek niet geschied is en de ...aten daarvan niet bekend zijn, achten wij het ...chtiger niet tot groepsemigratie van Neder... naar Zuid-Afrika over te gaan." ...

...oor den gewonen landarbeider is de Unie ...land voor immigratie; hij moet daar concur... ...tegen den kaffer met diens lagen loon... ...aard." ....

...r wij zien nog geen emigratie uit Nederland ...Suriname. Tegen onbekookte ondernemingen ...Regeering wel waken.

* * *

...de vragen van het Eerste-Kamerlid Polak ...ffende bescherming van in het wild levende ...en van natuurrijkdommen in de Overzee... gebiedsdeelen heeft Minister Koningsberger, ...zooveel betreft de West geantwoord:

"...practijk heeft vooralsnog niet uitgewezen, ...Suriname en Curaçao aan bepalingen als ...bedoeld (bescherming van in het wild levende ...), behoefte zou bestaan."

...ze ervaring gedurende ons verblijf in Suri... ...klopt hiermede niet. Het was toen algemeen ...d dat er een meedoogenlooze jacht gemaakt ...op de aan het strand levende reigersoorten. ...uit Fransch-Suriname kwamen de jagers. In ...*Encyclopaedie v. Nederl. West-Indië*, lezen wij ..."*Ardeidae. Reigers*": „de witte Sabakoe, ...phoyx candidissima, welke de zoog. aigrettes ...en door de vele vervolgingen in aantal ver... ...ert."

...overvloede willen wij uit „*De Vogels van ...na*", door F. P. en A. P. Penard eenige aan... ...gen doen:

„...vroeger jaren trof men de Amerik. aigrette ...lrijk langs onze kusten aan, hetgeen nu niet ...het geval is. En dit vooral door toedoen van ...pers uit Cayenne. Deze lieden trekken moor... ...en vernielend, jaarlijks langs onze kusten". ...56).

„Ook onze jagers en visschers weten te ver... ...van de honderden paren Witte Koemawarie... ...die vroeger maar voor het nemen waren ...gen 50 cent per huid verkocht worden." (I

...eeuwwitte Reigers wemelden in vroeger jaren ...onze zeekusten en tot nu toe behooren ze tot ...rijkste onzer kustvogels, hoewel de witte Rei... ...die men uit de verte ziet, slechts de jongen ...Blauwe Sabakoes. Ik zeg „tot nu toe", want ...ging, meedoogenlooze, wreedaardige, door ...et beteugelde vervolging, die de specie teza... ...met de Am. Egretten en andere, uit het Noor... ...naastenbij heeft doen verdwijnen, zal ook ...ijfelbaar deze prachtige onze kusten tot sieraad ...kende vogels gaandeweg uitroeien."

...er sedert dit geschreven werd door het Suri... ...sche Bestuur geen maatregelen genomen, dan ...voor Dr. Koningsberger wel aanleiding om zijn ...ord te herzien.

* * *

...de 23 Juli gehouden algemeene vergadering ...erlandsch Surinaamsche Goud Maatschappij ...sterdam heeft het voorstel tot reorganisatie ...kapitaal, hierop neerkomende dat het kapi... ...tot 40 % wordt verminderd en de aandeelen ...vereenkomstig zullen worden afgestempeld, ...omen.

...kapitaal is vervolgens wederom verhoogd tot ...0.000 en het bestuur is gemachtigd om hier... van ƒ 482.400 uit te geven, waardoor het te plaatsen kapitaal zal worden gebracht op ƒ 805.880. De voorgestelde statuten-wijziging werd met algemeene stemmen aangenomen.

Op een vraag van een der aandeelhouders, deelde de voorzitter mede, dat de mijningenieur en geoloog Wolvekamp op het oogenblik in Suriname vertoeft en o.m. een onderzoek instelt op de aan de maatschappij toebehoorende placers. Een rapport hieromtrent kan binnen korten tijd tegemoet worden gezien. Van buitenlandsche zijde, aldus de directie, bestaat er groote belangstelling voor de exploitatie der placers.

* * *

De in den loop van 1922 voor Suriname en Curaçao gedrukte brandkastzegels, welke door het eindigen van het contract op 1 September 1923 tusschen de ministers van koloniën en van waterstaat en de N.V. van Blaaderens drijvende scheepsbrandkasten, nimmer gebruikt behoefden te worden, zullen thans overgedrukt worden en als gewone postzegels worden uitgegeven. De brandkastzegels van 15, 60 en 75 cent, ƒ 1.50, ƒ 2.25, ƒ 4.50 en ƒ 7.50 zullen in zwart den opdruk krijgen van frankeerzegel 3, 10. 12½, 15, 25, 30 of 50 cent.

Deze overdrukken zullen hier te lande niet verkrijgbaar worden gesteld.

Curaçao.

Wij ontvingen *Amigoe's* van 18 en 25 Juni en van 2 Juli l.l.

De Politie.

De Koloniale Raad maakt maar zelden gebruik van de hem in art. 95 van het regeeringsreglement gegeven bevoegdheid, om de belangen der Kolonie voor te staan bij de Koningin en de Staten-Generaal.

In het geval van de inrichting der politie heeft de Raad termen aanwezig geacht dit wel te doen. Wij hebben voldoende te verstaan gegeven, dat wij de bezwaren van den Raad tegen de voorgestelde regeling volstrekt niet alle deelen, met name niet die, welke de Raad nu weer als zijn voornaamste bezwaren naar voren brengt. Ook de vrees voor de toekomst bij doorvoering van het voorgestelde, die de Raad in zoo sterke bewoordingen naar voren brengt, is de onze niet. Niettemin wordt het voor den minister steeds moeilijker bij zoo scherpen tegenstand zijn besluit uit te voeren, tenzij men moet aannemen, dat de regeling der inwendige aangelegenheden der koloniën door de aldaar gevestigde organen in de grondwet niet veel meer dan een fraze is. In ieder geval zet de Raad nu alles er op om den ongewenschten maatregel te verhoeden.

Het adres aan de Koningin luidt:

Mevrouw.

„Met den diepsten eerbied, doch sterk in het meest volkomen vertrouwen op Uwe Koninklijke belangstelling in het lot van Curaçao, nadert de Koloniale Raad van gezegd gebiedsdeel Uw troon, te kennen gevende:

— dat op het oogenblik bij hem in behandeling is een ontwerp-verordening tot invoering van eene gewapende politie in Curaçao;

— dat hangende die behandeling de Tweede Kamer der Staten Generaal, wel is waar na ernstig verzet, de credieten voor de invoering nog in den loop van dit jaar van die politie heeft goedgekeurd;

— dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën aan de Kamer de toezegging heeft gedaan geen enkelen stap tot invoering van de bedoelde politie te zullen doen, alvorens hier de beslissing zal zijn gevallen over het lot der aanhangige verordening;

dat Zijne Excellentie de Minister evenwel die toezegging heeft gedaan in bewoordingen, welke geen ruimte voor twijfel overlaten aan Zijner Excellentie's voornemen om, in welken zin dit college zich over het aanhangige ontwerp ook moge uitspreken, de gewapende politie op Curaçao in te voeren;

— dat de Koloniale Raad zich deswege ernstig gegriefd gevoelt;

— dat, wat de zaak der politie zelve betreft, uit het door dezen Raad uitgebracht voorloopig verslag over het bovengemeld Bestuursontwerp, waarvan een exemplaar Uwer Majesteit bij dezen eerbiedig wordt aangeboden, blijkt, dat hij eenstemmig gekant is tegen de voorgestelde reorganisatie der politie en de invoering daarvan een gevaar voor dit gebiedsdeel acht;

— dat 's Raads bezwaren voornamelijk gelden het

streng militair karakter, dat volgens het Bestuursontwerp aan de politietroepen zal worden gegeven;

— dat eene zuivere militaire politie, waaruit alle burgerlijke invloed zorgvuldig is geweerd, zoodanig strijdt met den volksaard, dat bij invoering van zulk eene militaire politie de reeds bestaande ontevreheid over de wijze, waarop in de laatste jaren het bestuur over dit gebiedsdeel wordt gevoerd, in verbittering zal overslaan;

— dat zich brandstoffen zullen ophoopen, die den een of anderen dag tot uitbarsting zullen komen en de meest noodlottige gevolgen na zich zullen sleepen;

— dat de Koloniale Raad zich daarom gedrongen ziet bij dezen gebruik te maken van de bevoegdheid, hem bij het Regeeringsreglement toegekend en zich tot Uwe Majesteit te wenden met het eerbiedig verzoek, dat het Haar zal mogen behagen 's Raads bedenkingen, in den breede uiteengezet in het voormeld voorloopig verslag, in ernstige overweging te nemen en dat zij termen zal mogen vinden om Haar ook in dit verre gebiedsdeel zoo geliefden naam niet te stellen onder een Besluit tot invoering van eene militaire politie overeenkomstig het voorstel van het Koloniaal Besluit in dit gebiedsdeel."

De beide Kamers der Staten-Generaal hebben een afschrift van dit adres gekregen met verzoek, aan deze zaak nog wel eens hun aandacht te willen schenken.

De K. R. heeft meer gedaan. Hij heeft zijn oudvoorzitter, den heer A. G. Statius Muller, verzocht bij den minister 's Raads standpunt uiteen te zetten en den minister gevraagd, hem daartoe in gehoor te ontvangen. De heer Muller moet, naar wij begrepen hebben, reeds onderweg naar Nederland zijn, en is misschien reeds aangekomen, als dit nummer verschijnt.

Ds. G. J. Eybers.

Ds. G. J. Eybers, predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente, is eervol uit 's Lands dienst ontslagen op verzoek.

Ds. Eybers werd geboren in 1882 en werd in 1906 candidaat tot den H. dienst. In 1908 kwam hij als hulpprediker op Aruba en in 1917 als predikant op Curaçao. Slechts eens, in 1919, ging hij met verlof naar Nederland. O.a. maakts ds. Eybers zich verdienstelijk door een overzetting van het Nieuwe Testament in het Papiementsch. Eenige jaren was hij voorzitter van de groep Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Prof. Knappert wijst in de *N. R. Ct.* van 15 Juli l.l. op deze vacature, maar betoogt terecht, dat het tractement van *f* 5500.— met 10 pCt. duurtetoeslag te laag is. Hij vraagt althans *f* 8000.—. Veel is 't nog niet, als men de schier ongelooflijke verhalen over de duurte hoort.

Vreemd staatsrecht.

Er is een verhooging noodig van de Curaçaosche begrooting voor 1927. De wn. gouverneur doet dit nogal gemoedelijk. Hij schrijft een uitvoerigen brief aan den Kolonialen Raad, waarin hij uitvoerig schrijft, waarvoor en hoeveel er meer noodig is, en vraagt of de Raad dit goedvindt.

De Raad verwees den brief naar de afdeelingen.

De middelen.

Merkwaardig is, dat in bovenstaanden brief wordt meegedeeld, dat de opbrengst der middelen over 1927, indertijd op *f* 2.700.000.— geraamd, thans op *f* 3.500.000.— geschat wordt.

Nieuwe Stoomvaartlijn.

De heeren J. & D. Jesurun maken bekend, dat de booten der Royal Mail Steam Packet Line voortaan geregeld twee maal per maand onze haven zullen aandoen. Deze booten komen rechtstreeks van Londen naar Curaçao. 9 Juni kwam de eerste boot „Narenta" hier aan, 24 Juni de tweede, „Nebraska", de volgende zal zijn de „Noorderdijk" van de Holland Amerika Lijn, die met genoemde maatschappij gecombineerd is.

A. d. C.

Een geboren Curaçaoenaar gehuldigd.

Op 5 Juni hebben leerlingen en bewonderaars van den opvoeder Enrique Huyke zich te Arroyo (Portorico) vereenigd, om zijn nagedachtenis te eeren en te vereeuwigen door een „Enrique Huyke Graded School."

Enrique Huyke werd geboren te Curaçao op 4 Maart 1850. Hij was de zoon van Bernardo Huyke, Hollander van geboorte, en Maria Blanc, van Curaçao. Terwijl de vader zich aan het onderwijs bl[...] wijden te Curaçao, vertrok de zoon, Enrique, [...] 18-jarigen leeftijd naar Porto Rico en opende [...] een College „San Bernardo" te Arroyo, dat wel[...] over geheel het eiland bekend stond als een [...] beste en meest moderne colleges. Hij schreef v[...] schillende werken voor het onderwijs. Het gemeen[...] bestuur van Arroyo verklaarde hem tot aangenom[...] zoon, plaatste zijn portret in het Gemeentehuis [...] richtte te zijner nagedachtenis een marmeren stand[...] beeld op. Het Spaansche Bestuur begiftigde hem met het Kruis van Isabella de Katholieke. Het Ame[...] kaansch Gouvernement benoemde hem tot lid v[...] de „Junta Superior de Instrucción Publica".

Hij overleed op 5 Juni 1908.

Ontleend aan A. d. C.

Uit den Verren Vreemde.

Ontdekkingsreizigers zoek.

Langer dan twee jaren zijn verloopen sedert [...] nieuws werd ontvangen van den Engelschen ont[...] dekkingsreiziger Kolonel P. H. Fawcett, die uitg[...] om diep in de Braziliaansche wildernis door te dr[...] gen, op zoek naar overblijfselen van een verlo[...] beschaving. Voor hij vertrok verklaarde de reizi[...] dat hij een à twee jaar dacht weg te blijven en [...] men zich dien tijd niet ongerust over hem mo[...] maken. Kolonel Fawcett was met een Londen[...] blad overeengekomen dat hij het over zijn ervar[...] gen en avonturen op de hoogte zou houden. [...] laatste bericht dat het blad van hem heeft opge[...] men dagteekent van 30 Mei 1925, juist voordat [...] in het duister van de wildernis verdween.

Deze mededeelingen zijn een maand geleden [...] daan in een bijeenkomst van het Koninklijk Aa[...] rijkskundig Genootschap te Londen, door den vo[...] zitter, Dr. Hogarth, die zeide dat het Genootsch[...] verlangend was een competent gezelschap vrijw[...] ligers, die zouden willen beproeven Kolonel F[...] cett op te sporen, te helpen. De kolonel heeft [...] zoon en een anderen jongen man op zijn ge[...] lijken tocht meegenomen. Reeds eenigen tijd [...] den zijn uit Canada een aantal ontdekkingsreizi[...] vertrokken met het doel nieuws van den zoek [...] raakten reiziger en zijn gezellen te krijgen. Maar [...] werden op den grens van dat uiterst westelijk [...] bied van Brazilië, waar Braziliaansch gezag [...] nog doet gelden, door gewapende roovers aange[...] len en gedwongen hun poging op te geven.

Tot zoover 't bericht onlangs door de bladen [...] spreid. Maar een jaar geleden las men al een [...] richt van vrijwel denzelfden inhoud. Den 23en J[...] 1926 gaf Dr. Hogarth tezelfder plaatse ook al uit[...] aan zijn ongerustheid.

Kolonel Fawcett heeft een der gevaarlijkste [...] dernemingen aangedurfd, die de verborgen wer[...] stelt. In gezelschap van zijn zoon Jack en van [...] leigh Rimell is hij het ondoorzochte oerwoud [...] Brazilië ingegaan, speurend naar de overblijfs[...] van een blanke beschaving, die, volgens losse [...] gevens van allerlei aard, daar vele eeuwen gele[...] moet hebben bestaan. Den 20 April 1925 verlie[...] zij Cuyaba om bij Matto Grosso de grens van [...] onbekende woudgebied te betreden. Daar de be[...] ners van het woeste land, naar beweerd wordt, [...] een laag staand type van kanibalen behooren, [...] staat er wel reden van bezorgdheid, al heeft kol[...] Fawcett zelf vooruit gezegd dat men zich niet [...] gauw ongerust omtrent hun lot behoeft te ma[...]

De expeditie werd uitgezonden door het K[...] Aardr. Genootsch. te Londen. Kolonel Fawcett [...] op zich genomen zoo mogelijk correspondenties [...] zenden, waarvoor in verschillende landen cop[...] right voor een blad was voorbehouden (naar [...] meenen in Nederland de „N. Rott. Ct.", in Indië „D[...] Locomotief).

De laatste berichten werden eind Mei 1925 v[...] zonden per koerier naar Rio de Janeiro, waar zij [...] November van dat jaar ontvangen werden.

Het zwarte element in het Fransche leger.

Door de nieuwe organisatie van de Fransche [...] legermacht, zooals deze door de Kamer van afge[...] vaardigden en door den Senaat aangenomen is, [...] het effectief der vredessterkte in totaal bedragen [...] 240.000 Fransche dienstplichtigen, 106.000 b[...] roepsmilitairen, 90.000 inboorlingen uit Noord [...] Afrika en 85.000 inboorlingen uit de koloniën.

Het hier genoemde aantal inboorlingen uit [...] Afrika en elders geeft geen vermeerdering aan ver[...] geleken bij den bestaanden toestand, het brengt [...] zelfs een kleine vermindering. Daar deze laatste [...]

weinig beteekenis is, is het opvallende van de [nieu]we wet, dat zij voor de toekomst een leger[ste]rkte op vredesvoet blijft vragen zooals deze hier [aan]gegeven is. Het effectief wordt gekregen door [de] dienstplichtigen, voor 1 jaar of langer, berekend [op o]ngeveer 0,92 pCt. van de bevolkingssterkte [in] Frankrijk, Algerië en Tunis.

[N]aast dit effectief onder de wapens wordt bij [mobi]lisatie beschikt over de verlofgangers en over [hen], die bij de legerreserves zijn overgegaan of [zijn] ingedeeld. De Franschman is zoo dienstplich[tig] gedurende 28 jaar, de inboorling overzee gedu[ren]de 15 jaar, daarentegen is de eerste oefen[peri]ode voor den laatste langer.

[H]et inboorlingen-element zal bij algemeene mo[bilis]atie meerendeels ter plaatse van zijn oproe[pin]g blijven. Maar toch worden dan in het moeder[lan]d 2 divisies N.-Afrikanen en 2 divisies kolonia[len] gelegerd, samen ruim 61.500 man.

[D]eze nieuwe regeling geeft veel te denken, [zo]al door het oude dat zij bestendigt. Het nieuwe [is i]n menig opzicht in gewijzigden vorm gekleed, [maa]r die vorm geeft over de geheele linie geno[men] eer een uitbreiding der strijdvaardigheid, dan [een] beperking van het aan het volk te vragen offer. [Nu] heeft de ondervinding, opgedaan door de re[gee]ring van het zwarte element, ondervinding, [die] in Frankrijk, èn in de koloniën thans nog [op t]reurige wijze nawerkt, de regeering en de [volk]svertegenwoordiging niet teruggehouden van [het b]endigen en voortzetten van dien maatregel.

[Z]oals men weet, heeft het jaar waarin het mi[nis]terie Poincaré nu aan het bewind is, twee groote [verra]ssingen gebracht: het herstel van de Fransche [finan]ciën en het herstel van de Fransche weer[kra]cht. Riep in Juli 1926 minister de Monzy Frank[rijks] financieele onmacht uit wijzende op een leege [scha]tkist bij een kolossale hooge schuld, daarnaast [e]n verband ook daarmede moest ook Frank[rijk']s militaire onmacht erkend worden. Zoo al[thans] scheen 't. Maar Poincaré heeft dit in korten [tijd] weten te veranderen.

[M]et den wil van een dictator heeft hij in buiten[land] en in binnenland vertrouwen weten te win[nen]. Zoo heeft hij de franc weten te stabiliseeren [en] de schatkist gevuld. Te gelijkertijd heeft hij een [leger]-organisatie doen ontwerpen en aannemen, [die] al de mannen en vrouwen van 18—60 jaar, be[nev]ens alle nijverheidsinstellingen in Frankrijk bij [een] eventueele mobilisatie beschikbaar stelt, en die, [terw]ijl er overal elders over een streven naar een [wer]eldvrede gesproken wordt, Frankrijk zijn [plaa]ts weer terug bezorgt als militaire mogendheid [va]n den eersten rang. 't Is hier de plaats niet om [de] middelen in herinnering te brengen waardoor de [ver]gesmade en veel bewonderde Fransche pre[mi]er deze kunststukken heeft weten te volbrengen, [wij] maken er slechts melding van om den maat[rege]l van de zwarte reeruteering te doen uitkomen in het kader der algemeene defensie waarin hij een plaats inneemt.

Belgisch-Portugeesche Koloniale Conferentie.

De Belgisch-Portugeesche koloniale conferentie te Sao Paolo de Loande is, bijeengekomen voor de overeenkomst waartoe onlangs te Lissabon, in beginsel, was besloten. Op voorstel van Rutten, den Belgischen gouverneur-generaal, werd het voorzitterschap der conferentie door den hoogen commissaris van Angola, Vincente Ferreira aanvaard. De conferentie besprak de verschillende kwesties te Lissabon opgeworpen en welke vooral betreffen: het gebruik der electrische drijfkracht van den M'Pozo, de aansluiting der verbindingswegen van de beide kolonies ten einde het verkeer van en naar Katanga, door middel van den Benguellaspoorweg, te bevorderen en de gemeenschappelijke hulpverleening aan de inboorlingen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Het Secretariaat der afdeeling Amsterdam is van 1 Augustus af gevestigd *van Breestraat 21.*

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

R. L. Mellema, Administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, Rijn- en Schiekade 49, Leiden.

J. E. C. Ezerman, idem als voren, Oude Wand 40, Zutphen.

N. Bergstra, Hulpprediker bij de Inlandsche Prot. Gemeenten, p.a. Nederlandsche Zend.school te Oegstgeest.

A. Boeken Kruger, idem als voren, p.a. Nederlandsche Zend.school te Oegstgeest.

Mr. F. W. J. Landsman, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Teilingerstraat 76a, Rotterdam.

Mr. P. H. M. Hildebrand, idem als voren, Janskerkhof 1, Utrecht.

Mr. F. W. C. G. Rothe, idem als voren, 2e Helmerstraat 74hs., Amsterdam.

Mr. J. W. E. Roodhuijzen, idem als voren, Weimarstraat 388, 's-Gravenhage.

Mr. W. J. Blaisse, idem als voren, Jan Luijkenstraat 74, Amsterdam.

Mr. J. H. Klatte, idem als voren, Koningin Mariaplein 16, 's-Gravenhage.

Ir. J. F. W. Essenburg, Houtvester b. d. dienst v. h. Boschwezen, Heuveloordweg 10, Oosterbeek.

L. J. H. Brand, Amanuensis b. d. Geneesk. hoogeschool Batavia, Balistraat 3, Groningen.

P. J. B. van Kessel, Aardrijksk. b. d. Topogr. dienst in tijd. dienst, Oosteinde 141, Delft.

Mr. O. A. Gobius, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenlandsch Bestuur, Anemoonstraat 30, 's-Gravenhage.

Mr. J. Hartelust, Rechterlijk ambtenaar, Wouwermanstraat 24b, Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. Ch. Reitz, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, p.a. den heer Gephart, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.

H. R. W. Hamel, Werktuigkundige b. d. Inventarisatie 1e kl. b. h. Departement der B.O.W., p.a. den heer Gephart, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.

E. Ch. H. Dahler, Commies b. d. afd. Nijverheid v. h. Depart. van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.

Mr. R. Hattink, Referendaris 1e kl., met den pers. titel van onderhoofd van het kantoor voor Reiswezen, p.a. Dr. Boerma, Broekenrodestraat 3, Haarlem.

Dr. C. Kunst, Inspecteur bij den Burgerlijken dienst te Fort-de-Kock, van Eeghenstraat 37, Amsterdam (Z.).

Mr. M. van Dijk, Substituut officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang, 2de Sweelinckstraat 181, 's-Gravenhage.

A. J. da Costa, Referendaris 1e kl. met den pers. titel van administrateur b. h. Dept. der B.O.W., p.a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.

J. P. Meele, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Kediri, Lepelstraat, A 176, Klutsdorp.

E. Gesser, Opperhoutvester bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië, Pettenhoferstr. 27a, München.

Ir. J. P. Schuitemaker, Houtvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, Villa Burghof, Schafferstraat 11, te Merano.

M. F. F. Beltgens, Adj.-Inspecteur der Alg. Politie, Regentessestraat 29, Nijmegen.

K. Smit, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Midwolda (O.).

J. J. Harlingen, Politieopziener 1e kl. in de residentie Semarang, Pension „Batavia", Berkstraat 26 te 's-Gravenhage.

J. C. von Oven, Mijnbouwkundig hoofdopzichter b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam b. d. dienst der Mijnverordeningen, Snelliusstraat 70, 's-Gravenhage.

Mej. M. E. Gray, Commies b. d. Postspaarbank in N.-I., Acaciastraat 68, 's-Gravenhage.

W. H. Trieling, Hoofdcommies bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur, Hugo de Grootstraat 48, 's-Gravenhage.

Mej. L. J. Gelot, 1e klerke bij den P.T.T.-dienst, Statenlaan 86, 's-Gravenhage.

J. F. Jansen, Havenmeester der 2de klasse, Koningslaan 56, Bussum.

Mej. J. F. E. Smitz, Hoofdtelefoniste b. h. Tel. kant. Soerabaya, Jan Lievenstraat 26 (III), Amsterdam (Z.).

P. van den Bos, Godsdienstleerlaar v. d. voorziening i. d. godsdienstige behoeften der mindere militairen en minder gegoede leden v. d. Prot. gemeente te Malang, p.a. J. F. Vos, Prof. Rankestr., Groningen.

J. G. Pex, Werktuigkundige b. d. S.S. en Tramwegen, Beukstraat 34, 's-Gravenhage.

J. H. Rexwinkel, Baas Modelmaker b. h. Marine-Etabl. Soerabaya, Dirksstraat 10, IJmuiden.

J. Bles, Onderwijzer i. d. houtbewerking b. d. Koningin Emmaschool te Soerabaya, 's-Gravendijkwal 1, Rotterdam.

S. J. May, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in Ned.-Indië, Lilienberg 4, München.

I. Boone, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Rue Stevin 214, Brussel.

J. Reitsma, Techn. 1e commies b. d. Ind. aansch. dienst, Langeweg 97, Apeldoorn.

Mr. J. Riphagen, Leeraar b. d. Rechtsschool te Weltevreden, van Weede van Dijkveldstr. 41, 's-Gravenhage.

J. G. Bantjes, Gewest. Gouvernementsarts 1e kl. te Semarang, Vestdijk 14, Eindhoven.

Prof. Dr. Ir. J. H. A. Haarman, Hoofd v. d. Alg. Bouwdienst der S.S. en Tr., tevens buitengekw. hoogleeraar b. d. Techn. hoogeschool te Bandoeng, Kastanjelaan 7, Velp.

G. H. J. Vogelsang, 1e Commies b. h. Hoofdbestuur P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 481, 's-Gravenhage.

F. W. H. G. L. Edixhoven, Politieopziener 1e kl. b. d. Alg. Politie, Hazenkampscheweg 110, Nijmegen.

G. van Renen, idem als voren, Schaepmanlaan 52, Zeist.

D. H. de Vries, Opzichter 1e kl. b. d. Staatstramwegen, Balistraat 3, Dordrecht.

J. van Aalen, Ass.-Resident b. d. Alg. Bestuursdienst, Mauritskade 28, Amsterdam (O.).

MET PENSIOEN.

J. A. R. Avis, Gouvern. Veearts 1e kl., Laan van Meerdervoort 223, 's-Gravenhage.

N. Pipper, Magazijnmeester b. d. fabr. der opiumregie, Parklaan 75, Haarlem.

Th. de Jongh, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Primulastraat 18, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 20 tot 27 Juli.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
Ruys, Rotterdam, Westerkade 7. ƒ 10.	Afdeelingsbestuur van Rotterdam.
v. d. Vorm, Rotterdam, Mathenesserlaan 339. ƒ 10.-.	Afdeelingsbestuur van Rotterdam.
Vorstman, Oud-Gouverneur v. Celebes en O., Ginken, Wilhelminastraat 35. ƒ 5.—	Afdeelingsbestuur van Breda.
Zegers de Beijl, Bussum, Nieuwe Hilversumsche weg I. ƒ 5.—	Mevrouw D. v. Dijk—Zegers de Beijl te Nijmegen.
Mevrouw W. Lim—Bergsma, Soesterberg, Amersfoortsche weg 103. ƒ 5.— (behoort tot afd. Den Haag)	Secretaris afd. Den Haag.
Mevrouw de Weduwe C. Jesse—Catoire, Den Haag, ...ubastraat 20. ƒ 5.—	den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarneveldt te Den Haag.
Mevrouw J. T. Strikwerda, Pension, Den Haag, van Oldenbarneveltlaan 76. ƒ 5.—	den heer J. Hakker te Den Haag.

Afschrijven:

Dr. D. F. Scheurleer, Den Haag, Carnegielaan 16 (overleden).

Adresveranderingen:

W. Geesink, van: Amsterdam, Weteringschans 49, naar: Burgemeester van Nieuwveen (Z.-H.).

E. J. Bergmans, van: Soestdijk, Rembrandtlaan 6, naar: Soest, Lange Bergstraat 28 (behoort bij afd. Amersfoort).

Goudswaard, Militair Apotheker 1e kl., van: Bilthoven, Hobbemalaan 68, naar: Weltevreden.

de Looze, van: Soestdijk, Praamgracht 7, naar: Haamstede (Z.), Weststraat.

J. Fanoy, Controleur B.B., van: Den Haag, Regentesseplein 7, naar: Velp, Dennenweg 10. ƒ 5.—.

Mr. Raden Soeporno, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Schenkstraat 118, naar: Solo, p.a. R. Ng. Wiksijohartono, Poerwonageran.

Prof. Mr. J. E. Heeres, Den Haag, van: Benoordenhoutscheweg 6 naar: Verlengde Tolweg 6.

A. Hoorweg, oud-Inspecteur v. d. Algemeene Politie O.-I., Den Haag, van: Ieplaan 42 naar: Populierstraat 60.

F. H. Ramondt, van: Sanatorium Nerstal, Wiesbaden, naar: Golfhotel te Territet (Zwitserland).

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H., Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tot matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANKEN-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandiong Balei (Sumatra's Oostkust).